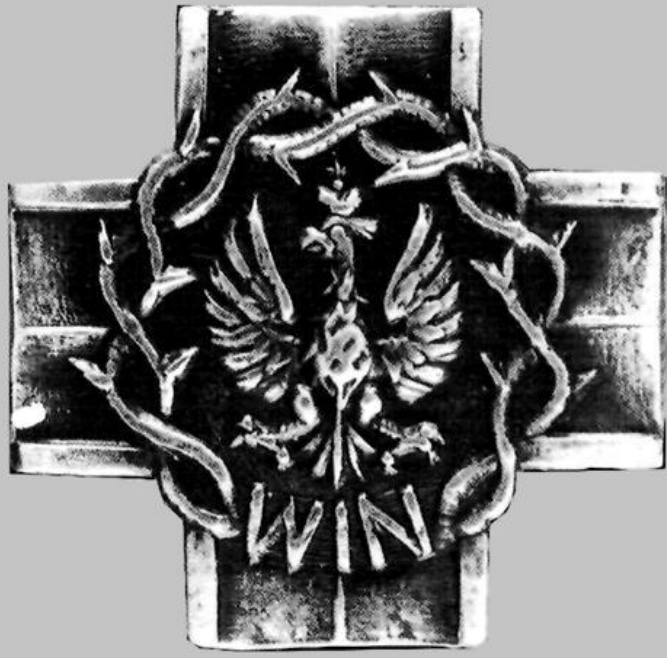

Lukasz Ciepliński "Antek", "Apk", "Bogdan", "Ostrowski", "Plug", "Ygizum", mjr, oficer WP, w kampanii wrześniowej 1939 r. dowódca kompanii ppanc., odznaczony Virtuti Militari V klasy na polu walki podczas bitwy nad Bzurą (rozbił sześć nacierających czołgów niemieckich, zatrzymując natarcie wroga). Inspektor Inspektoratu Rejonowego ZWZ-AK Rzeszów w latach 1941-1945, szef sądu Okręgu Krakowskiego "Nie" oraz DSZ w 1945 r. Od września 1945 do stycznia 1946 r. był kierownikiem Okręgu WiN Kraków, a następnie prezesem Obszaru Południowego WiN. Od stycznia 1947 r. był prezesem IV Zarządu Głównego WiN. Aresztowany 28 XI 1947 r. w Zabrze, po ciężkim śledztwie został skazany 14 X 1950 n. na karę śmierci i zamordowany 1 III 1951 r. w więzieniu mokotowskiem w Warszawie. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Adam Lazarowicz: "Aleksander", "Klammra", "Pomorski", mjr. ochotnik w wojnie bolszewickiej 1920 r., oficer rezerwy, uczestnik kampanii wrześniowej, w konspiracji (SZP) od jesieni 1939 r. Komendant Obwodowa Dębica ZWZ-AK w latach 1940-1944; za współdziałanie jednostek Obwodu w ramach akcji "Burza" z Sowietai został odznaczony przez tych ostatnich Orderem Czerwonej Gwiazdy (odznaczenia nie przyjął). Inspektor Inspektoratu Rzeszowskiego "Nie" i DSZ, od jesieni 1945 r. kierował Okręgiem WIn Rzeszów, wiceprezes Obszaru Południowego WIn w 1946 r., od stycznia 1947 r. był prezesem Obszaru Zachodniego i wiceprezesem IV Zarządu Głównego WIn.

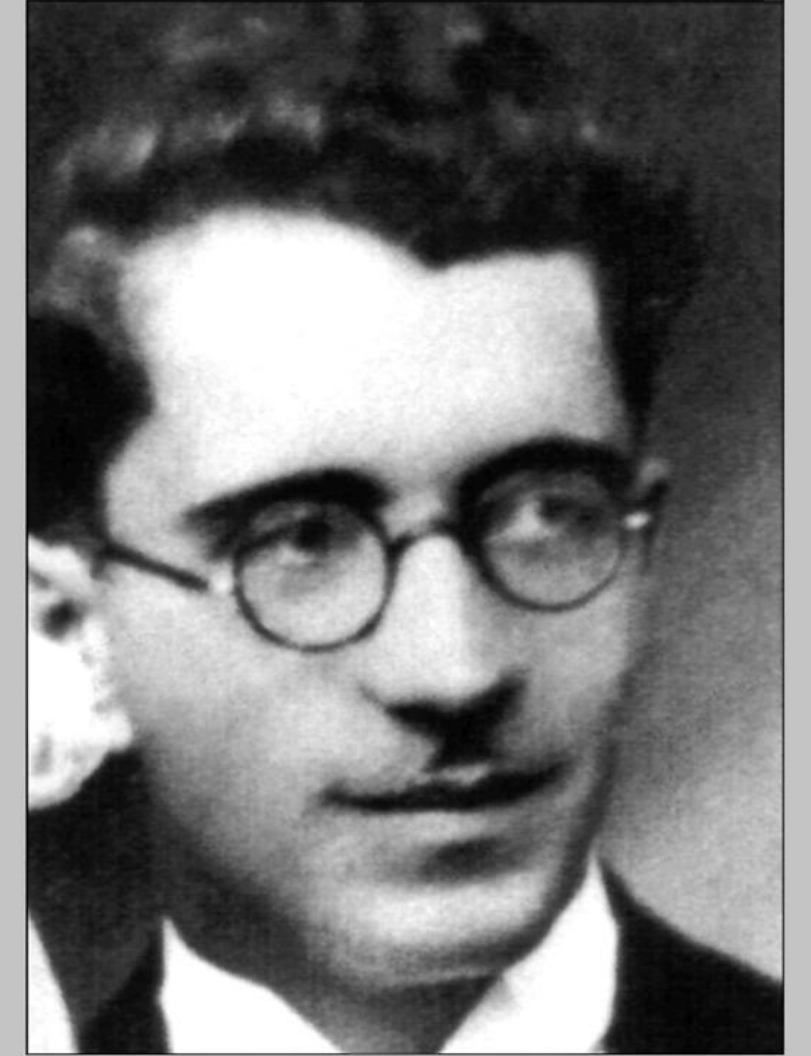
Aresztowany 5 XII 1947 r., odrzucił propozycję objęcia pod kontrolą UB kierownictwa prowokacyjnej trz. V Komendy WIn, wybierając tym samym śmierć. Po ciężkim śledztwie został skazany 14 X 1950 r. na karę śmierci i 1 III 1951 r. zamordowany w więzieniu mokotowskim w Warszawie. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane.

ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Mieczysław Kawalec "Iza", "Pysarski", "Stanisławski", "Broniek", kpt., asystent na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r., od 1940 r. w ZWZ-AK. Był oficerem wywiadu w Obwodzie Rzeszów, następnie zastępcą Komendanta i Komendantem tego Obwodu. Od stycznia 1945 r. kierował Obwodem Rzeszowskim w ramach organizacji "Nie" i DSZ. Od jesieni 1945 r. kolejno pełnił funkcję kierownika wywiadu Okręgu Rzeszowskiego WiN, zastępcy kierownika Okręgu Krakowskiego, a od stycznia 1947 r. kierownika Wydziału Informacyjnego w IV Zarządzie Głównym WiN. Po aresztowaniu I. Cieplńskiego pełnił obowiązki prezesa IV Zarządu Głównego WiN. W następstwie zdrady jednego ze swoich współpracowników (Stefana Sienki-Kazmierczaka), osaczony przez agenturę, został aresztowany 1 II 1948 r. w Poroninie. Po trzyletnim ciężkim śledztwie, 14 X 1950 r. został skazany na karę śmierci i zamordowany 1 III 1951 r. w więzieniu mokotowskim w Warszawie. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane.

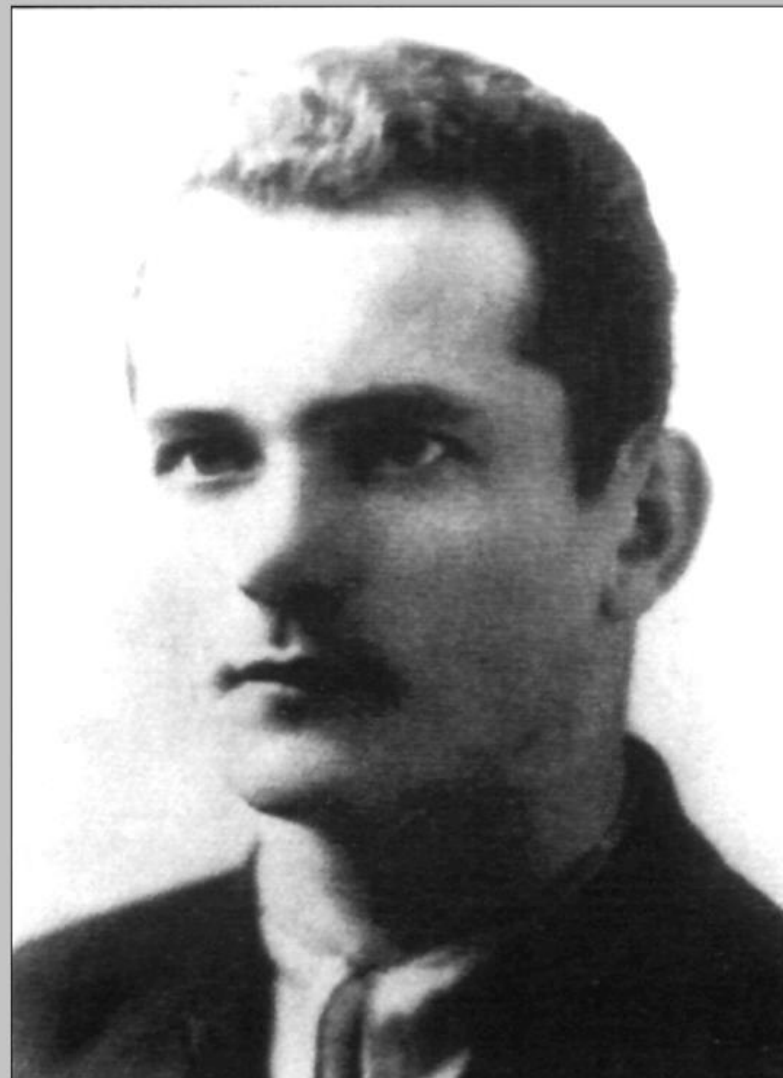
ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Franciszek Błażej "Tadeusz", "Poleski", "Karol", "Bogusław", oficer WT zastępca inspektora Inspektoratu AK Rzeszów, organizator akcji przetrwania zagrożonych żołnierzy AK na Śląsk, w latach 1945-1946 był kierownikiem Wydziału Propagandy Obszaru Południowego WIN i współredaktorem "Białego Orła". W 1947 r. pełnił funkcję prezesa Zarządu Obszaru Południowego WIN. Aresztowany przez UB, przez dłuższy czas okrutnie torturowany, 14 X 1950 r. został skazany na karę śmierci i zamordowany 1 III 1951 r. wraz z towarzyszami z IV Zarządu Głównego WIN. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane.

Józef Batory "Argus", "Wojelek", "August", por., uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r., oficer AK (adjudant Komendanta Obwodu AK Rzeszów), a od 1945 r. w "Nie" i DSZ. Od jesieni 1945 r. do sierpnia 1946 r. pełnił funkcję szefa łączności zewnętrznej Obszaru Południowego WIn, następnie - w 1947 r. - kierownika łączności zewnętrznej w IV Zarządzie Głównym WIn. Aresztowany 2 XII 1947 r., został skazany na karę śmierci 14 X 1950 i zamordowany w więzieniu mokotowskim 1 III 1951 r. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane.

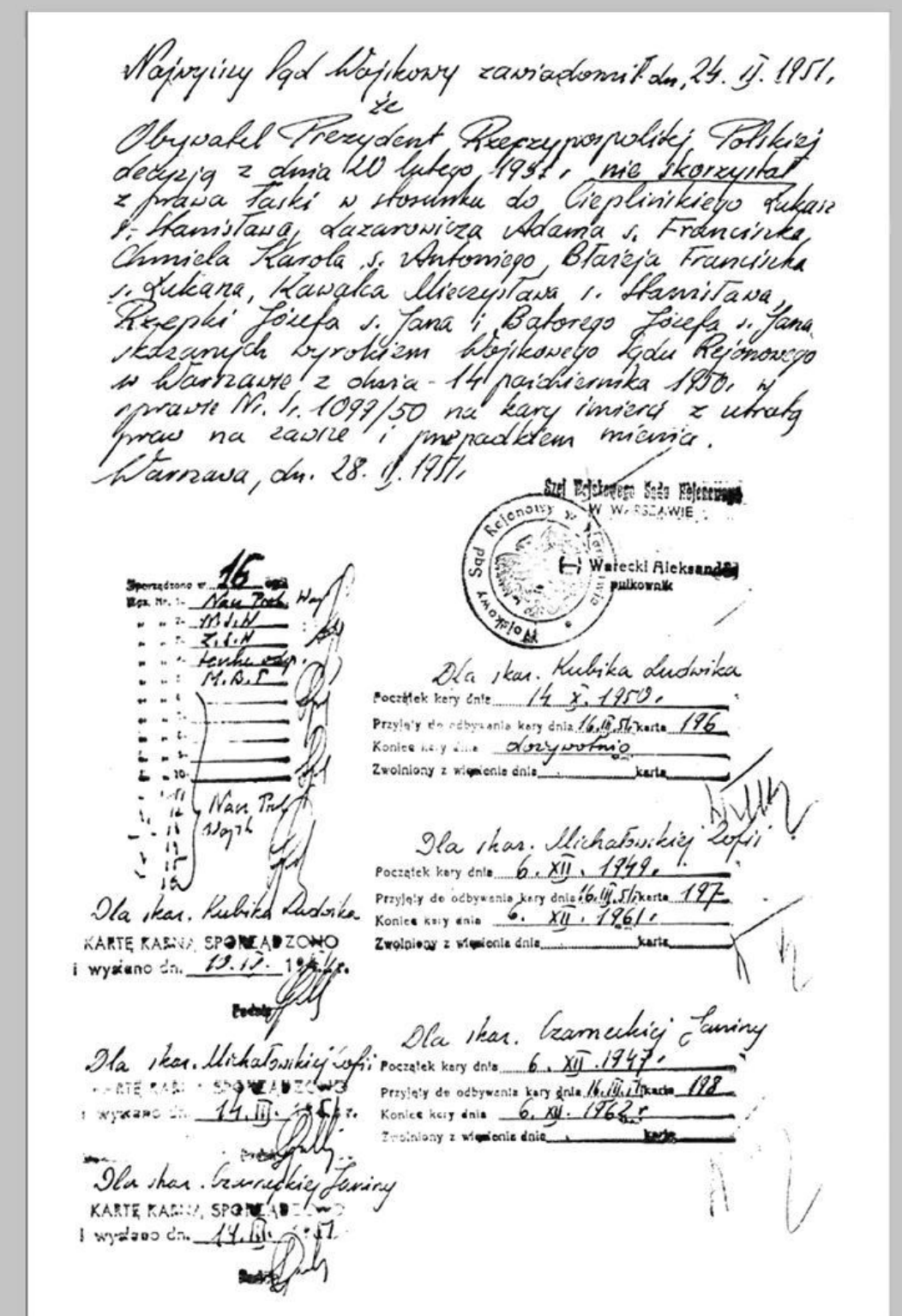
Józef Rzepka "Znicz", "Krzyżstof", ppor., w konspiracji od 1939 r., w akcji "Burza" dowódca i zastępca dowódcy grupowania partyzanckiego AK. W 1945 r. był organizatorem Inspektoratu Mielec "Nie". W IV Zarządzie Głównym WiN pełnił funkcję kierownika Działu Politycznego. Aresztowany 29 I 1948 r., w wyniku tortur popadł w chorobę psychiczną. 14 X 1950 r. został skazany na karę śmierci i zamordowany w więzieniu mokotowski 1 III 1951 r. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane.

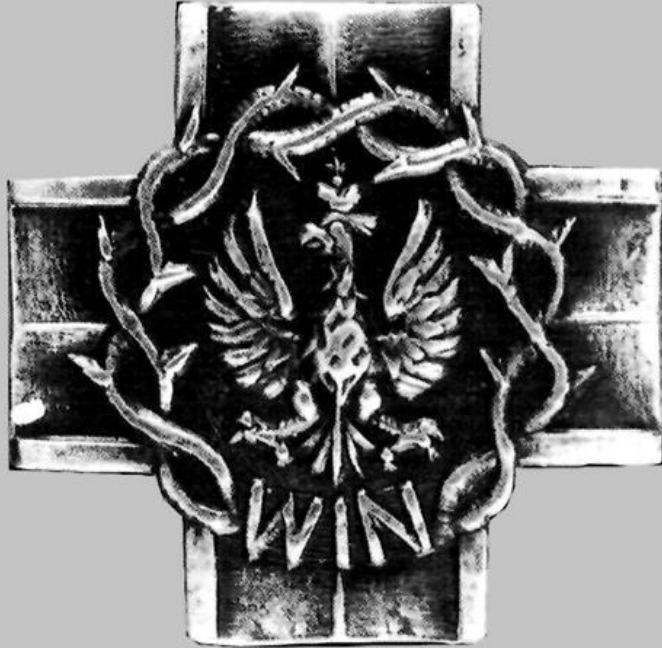
ze zbiorów Andrzeja Zagóskiego

Karol Chmielewski „Polański”, „Zygmun”, prawnik, działacz ludowy, żołnierz ZWZ-AK od 1940 r., został ciężko ranny w czasie akcji „Burza”. Od 1945 r. działacz PSL i WiN, pełnił funkcję łącznika pomiędzy tymi organizacjami. Współautor „Memoriatu do ONZ” w 1946 r., doradca polityczny prezesa Olszara Poludniowego WiN Łukasza Cieplickiego. Mimo ponawianych prób nie zdołał przedostać się na Zachód. Aresztowany 12 XII 1947 r., został skazany na karę śmierci 14 X 1950 r. i zamordowany w więzieniu mokotowskim 1 III 1951 r. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane.

*Pismo informujące
o nieskorzystaniu
przez Bolesława
Bieruta z prawa
łaski wobec
działaczy
IV Zarządu
Głównego WiN.
ze zbiorów Andrzeja
Zagórskiego*

Władysław Koba "Marcin", "Rak", "Tor", "Żyła", oficer służby stałej WP, uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. Od jesieni 1939 r. żołnierz SZP-ZWZ Placówki Jarosław, a następnie ZWZ-AK Placówki Pruchnik. Organizował i szkolil plutony ZWZ-AK na terenie Obwodu Jarosław. Od 1943 r. oficer dywersji tego Obwodu i dowódca plutonu dywersyjnego. Zorganizował wiele akcji dywersyjnych, w których sam również uczestniczył. Po zajęciu w lecie 1944 r. Rzeszowszczyzny przez Armię Czerwoną był poszukiwany przez UB i NKWD. Jesienią 1944 r. został przeniesiony do Obwodu AK Przemyśl, gdzie objął funkcję adiutanta Komendy Obwodu. W 1945 r. Komendant Obwodu Przemyśl "Nie", a następnie DSZ. Od września 1945 r. działacz Zrzeszenia WiN, w którym pełnił kolejno funkcje: kierownika Rady Przemyśla, od wiosny 1946 r. kierownika Rejonu Przemyśl, od października 1946 r. zastępcy prezesa Okręgu Rzeszów, a od 4 V 1947 r. prezesa tego Okręgu. Aresztowany w Przemyślu 26 IX 1947 r. przez UB, został skazany 21 X 1948 r. przez WSR w Rzeszowie na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek mienia. Został zamordowany 31 I 1949 r. na Zamku w Rzeszowie. Pochowano go na cmentarzu w Zwińczy. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

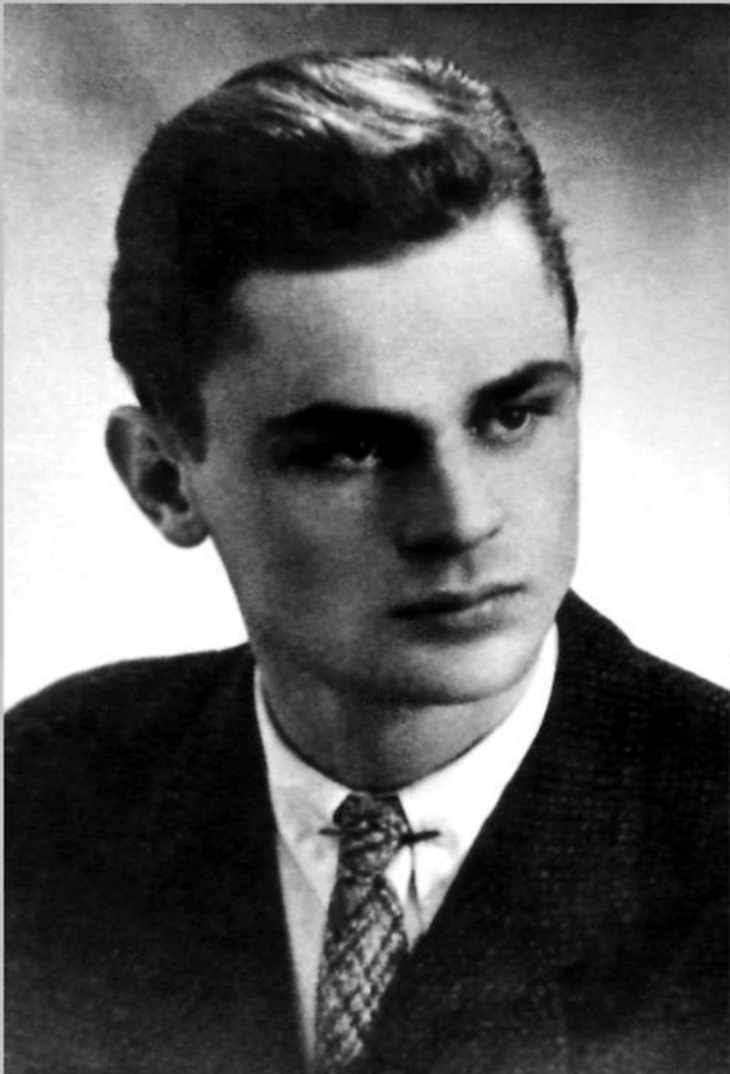

Akt oskarżenia przeciwko Władysławowi Kobie, Leopoldowi Rzęsie, Tadeuszowi Frączkowi, Michałowi Zygo, Janowi Kocurowi, Władysławowi Jabłońskiemu, Marii Dzierżyńskiej, Stanisławowi Borkowi.

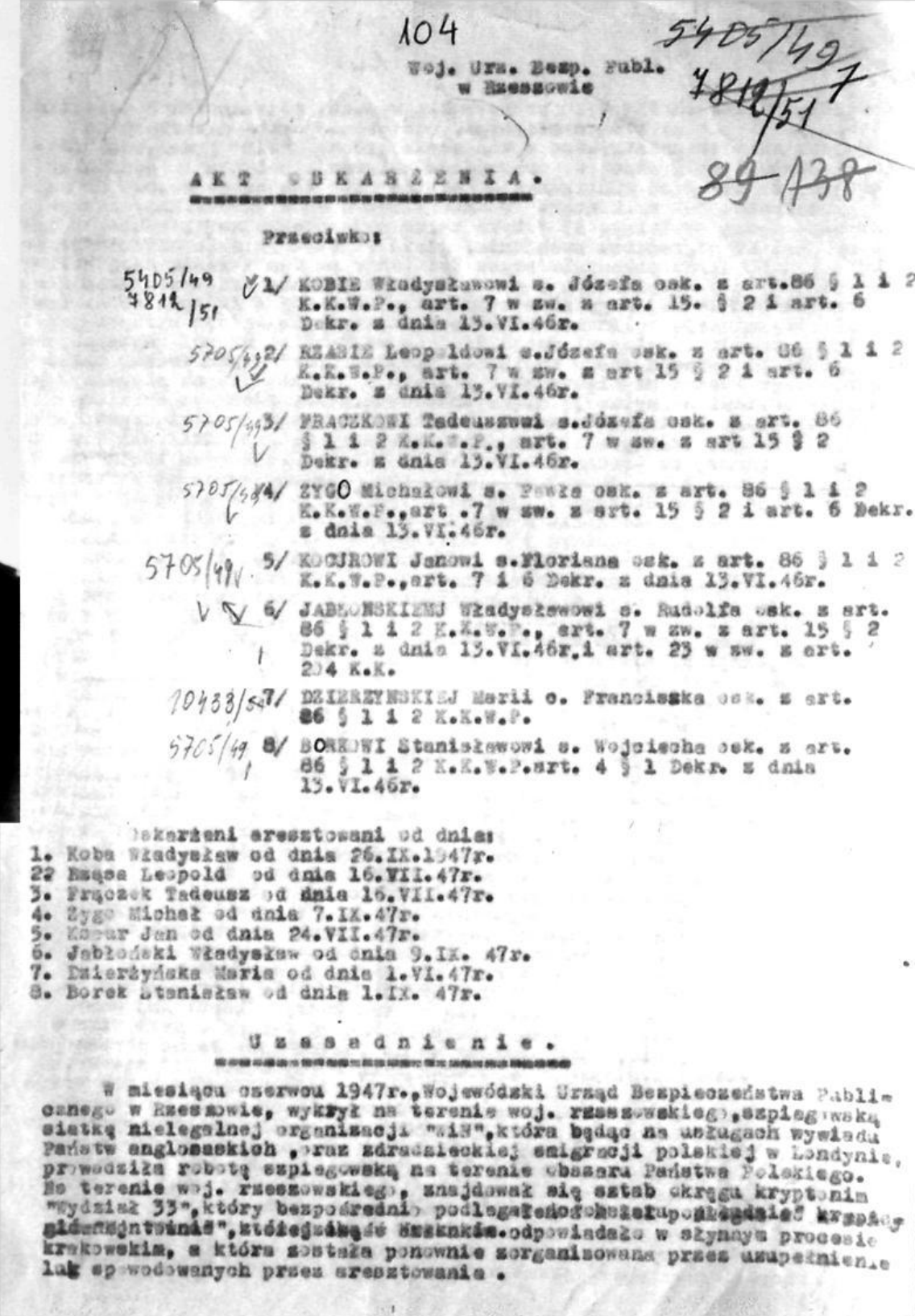
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Leopold Rzęsa "Wacław", "Augustyn", "Jesiotr", żołnierz ZWZ-AK Obwodu Rzeszów, działał w wywiadzie. Kierownik Informacji Rady WiN Rzeszów, a od końca 1946 r. kierownik Wydziału Informacji Okręgu WiN Rzeszów. Był odpowiedzialny za gromadzenie materiałów wywiadowczych o tematyce politycznej, ekonomicznej i wojskowej. Od maja 1947 r. zastępca prezesa Okręgu WiN Rzeszów. Aresztowany 16 VII 1947 r., podjął próbę ucieczki, skacząc z trzeciego piętra budynku WUBP przy ul. Jagiellońskiej. Po niemal półtorarocznym śledztwie, w 1948 r. skazany przez WSR w Rzeszowie na karę śmierci oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze. Zamordowany 31 I 1949 r. w więzieniu na Zamku w Rzeszowie. Został pochowany na cmentarzu w Zwińczy. ze zbiorów Grzegorza Ostasza

Józef Szmid "Rączy", "Stefan", "Szymon", "Lucja", we wrześniu 1939 r. podchorąży kawalerii w Grudziądzu. 3 III 1940 r. zaprzyszczony do ZWZ. Na początku pełnił funkcję zastępcy dowódcy plutonu, od 1 II 1943 r. - oficera wyszkolenia, a 1 I 1944 r. został zastępcą dowódcy Placówki AK Dębica. Po tzw. wyzwoleniu wstąpił do WiN-u. Do grudnia 1946 r. był kierownikiem Wydziału Organizacyjnego Okręgu WiN Rzeszów, od stycznia 1947 r. do momentu aresztowania przez UB 8 X 1947 r. był kierownikiem łączności zewnętrznej w IV Zarządzie Głównym WiN. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie został skazany na wieloletnie więzienie. Zwolniony w 1956 r. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Bronisław Wochanka "Andrzej", "Ludwik", uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r., żołnierz SZP, ZWZ i AK. Jeden z pierwszych organizatorów konspiracji i pierwszy inspektor Inspektoratu Rejonowego ZWZ Przemyśl. Zagrożony aresztowaniem, przeniósł się na teren powiatu łanuckiego, gdzie przebywał do końca okupacji niemieckiej. Żołnierz "Nie" i DSZ, działacz Zrzeszenia WiN, w którym pełnił kolejno funkcje: od listopada 1945 r. kierownika Rejonu Przemyśl, od wiosny 1946 r. zastępcy prezesa Okręgu Rzeszów, a zarazem szefa Informacji tego Okręgu, od października 1946 r. do maja 1947 r. kierownika Okręgu Rzeszów. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Tadeusz Pleśniak "Żbik", "Gad", "Hanka", "Zośka", uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r., żołnierz ZWZ-AK Obwodu Jarosław; od 1945 r. działacz "Nie" oraz DSZ, a następnie Wydziału Propagandy Okręgu WiN Rzeszów. Redaktor i drukarz pisma rzeszowskiego WiN "Ku Wolności", dodatków specjalnych i ulotek. W 1946 r. kierował konspiracyjną powielarnią w Wiśniowej k. Krosna, kolportażem, wreszcie Wydziałem Propagandy Okręgu WiN Rzeszów. W lipcu 1947 r. został zastępcą prezesa Okręgu WiN Rzeszów. Aresztowany 16 XII 1947 r., sądzony ze swymi współpracownikami, skazany został w 1948 r. przez WSR w Rzeszowie na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego mienia. Zamordowany go 17 I 1949 r. w więzieniu na zamku w Rzeszowie.

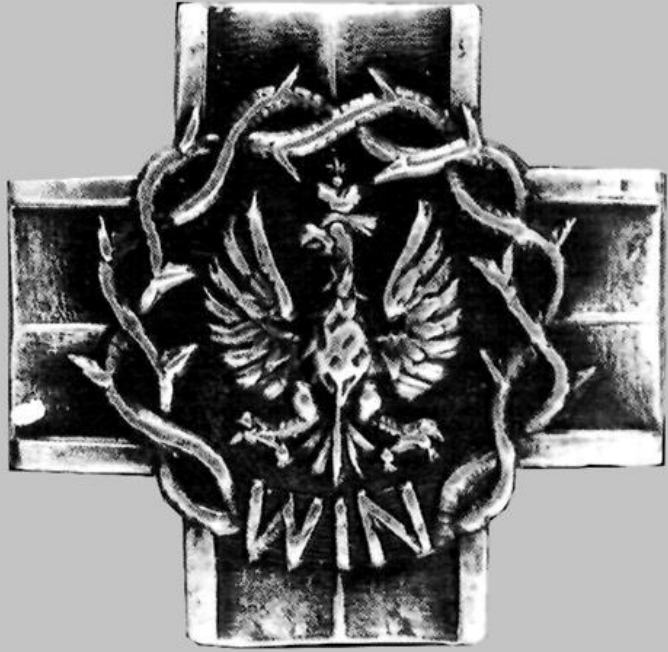
ze zbiorów Grzegorza Ostasza

Michał Jan Zygo "Szymon", żołnierz Obwodu, a następnie Inspektoratu ZWZ-AK Rzeszów. W 1942 r. - za zgodą przełożonych z AK - wstąpił do PPR. Wiosną 1944 r. przygotowywał dla wywiadu AK raporty o rzeszowskich działaczach komunistycznych i agentach sowieckich. W sierpniu 1944 r. rozpoczął pracę jako urzędnik cywilny w Wojewódzkiej Komendzie Milicji Obywatelskiej w Rzeszowie. Od 1946 r. działacz WiN. Był najlepiej funkcjonującą wytyczką WiN w aparacie bezpieczeństwa. Od czerwca 1946 r. sporządzał miesięczne raporty dla kierownictwa Obszaru Południowego WiN. Wiosną 1947 r. przejął w celu przechowania archiwum wywiadu kierownictwa Okręgu WiN Rzeszów, które następnie musiał jednak spalić. Aresztowany 7 IX 1947 r., przeszedł wyjątkowo ciężkie śledztwo w WUBP w Rzeszowie. Był uznany za najniebezpieczniejszego spośród WiN-owskich informatorów, którzy działali w rzeszowskich strukturach MO, UB i KBW. 21 X 1948 r. w procesie przeciwko kierownictwu Okręgu WiN Rzeszów toczącym się przed WSR w Rzeszowie został skazany na karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych oraz przepadek całego mienia. Został zamordowany 31 I 1949 r. na Zamku w Rzeszowie i pochowany na cmentarzu w Zwińczy. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

ZRZESZENIE WOLNOŚĆ I NIEZAWISŁOŚĆ (WiN)

Ulotka przedwyborcza WiN.
ze zbiorów Grzegorza Ostasza

UWAGA!

NIE NISZCZ

POD'J DALEJ

WYBORY!

Nareszcie doczekaliśmy się momentu, kiedy rząd warszawski zdecydował się na rozpisanie wyborów. Czekamy na tę chwilę od wielu już miesięcy w przekonaniu, że niezłomna wola całego narodu potrafi wreszcie w tym akcie politycznym obalić dyktaturę i przemoc komunistów, a z miejsca przynieść ze sobą wolność i swobody obywatelskie.

W wyborach bierzemy czynny udział!
W związku z tym Kierownictwo Polski Podziemnej nakazuje wszystkim Polakom głosować następująco:

W okręgach, gdzie zostaną wystawione listy PSL-u, głosować na te listy. Wobec tego bowiem, że wszystkie inne stronnictwa blokowe są oprowane przez komunistów, — a podstępnie na nowo utworzone SP czy PSL „Nowe Wyzwolenie” są wyłączną agenturą PPR-u, dla społeczeństwa polskiego nie pozostaje nic innego, jak głosować na listy PSL-u, jako jedyne jeszcze stronnictwo, stojące na gruncie katolickim, narodowym i niepodległościowym!

Podobnie członkowie PPS-u, którzy rozumieją sens stworzonego przez ich komunistyczne kierownictwo bloku z PPR, — winni głosować na listy PSL, gdyż chodzi tu o dobro całej sprawy polskiej a nie tylko jednej partii ludowej.

2. W okręgach, gdzie PSL zostało rozwiązane, albo gdzie go nie ma, można głosować na tzw. listy „dzikie” o ile znajdują się na nich nazwiska jednostek znanych o zdecydowanym nastawieniu antykomunistycznym i o pewnym charakterze.

3. W okręgach, gdzie nie zaistnieją obie wspomniane wyżej możliwości należy mimo to pójść do głosowania i oddać głosy — nieważne! — w okręgach, gdzie nie ma list PSL — kartki oddać właśnie tego stronnictwa, albo oddać kartki przekreślone itp.).

Spółczesność jednak winno się przygotować i na to, że komunistyczna część władzy nie zechce oddać, a wyniki głosowania zostaną sfalszowane, podobnie jak i w referendum. Nakazują to zresztą tajne instrukcje KC PPR.

W tym stanie rzeczy ci Polacy, którzy biorą czynny udział w komisjach winni bacznie na wszystko, co się dzieć będzie wokół urny wyborczej. Szczególną uwagę zwracać na sposób przeliczania głosów. Prawdziwe wyniki głosowania należy zanotować ludzko pamiętać. Podawać również do Kierownictwa Polski Podziemnej szczegółowy spis nadużyć i fałszerstw, akty terroru i gwałtu ze strony UB i PPR. Obowiązek ten dotyczy każdego obywatela.

Nie dać się zastraszyć zakłamaną propagandzie. Wyborów nie bojkotować — lecz oddawać głosy na PSL, lub wrzucać kartki nieważne!

CENTRALNY KOMITET WiN

8

ks. Stanisław Bak "Wicek", kapłan diecezji przemyskiej, od 1937 r. proboszcz w Mazurach powiat Kolbuszowa. Żołnierz ZWZ-AK, kapłan w Obwodzie Kolbuszowa AK. Od 1945 r. p.o. kierownika Rady WiN w Kolbuszowej, od wiosny 1946 r. zastępca jej kierownika. Aresztowany jesienią 1947 r., po dwuletnim śledztwie został skazany przez WSR w Rzeszowie na 10 lat więzienia. Zwolniono go w 1954 r. z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Ulotka podziemia antykomunistycznego z 1951 r.
ze zbiorów Grzegorza Ostasza

RODACY!

22 lipca 1944 r. wydał PKWN (Politbiurowski Komisariat Wyrządowienia) swój sławetny «Manifest». Poprzedził go dobrze znane Narodowi Polakom akty «Radzieckiej Przyjaźni». Oto tylko niektóre z nich:

1. Bandycki napad Armii Czerwonej na Polskę we wrześniu 1939 r. po zmoście Hitlera ze Stalinem.
2. Uroczyste zapewnienie Molowa, że Polska — «ten bękart Traktatu Wersalskiego» — nigdy nanowo nie powstanie.
3. Serdeczna współpraca komunistów z hitlerowcami aż do wybuchu wojny między nimi.
4. Katyń — wymordowanie przez NKWD tysięcy polskich jeńców wojennych.
5. Zbrodnicze, rozmyślne przypatrywanie się w 1944 r. «polskiego» marszałka Rokossowskiego, jak Niemcy palą Warszawę i mordują jej ludność.
6. Teplenie patriotycznych ośrodków polskich, a przedewszystkim Armii Krajowej.

Siedem lat manifestu lubelskiego, to siedem lat okupacji sowieckiej! Rodzimi bolszewicy obchodzą uroczystości rocznicę zmiany okupanta niemieckiego na okupanta sowieckiego!

Manifest PKWN-u nazwał się «Konstytucja Polski Ludowej», lecz Naród Polski dobrze rozumie co on oznacza.

Jakież oplakanie przedstawia się «Konstytucja» ta i jej wykonanie!

Co stało się z jej papierowymi obietnicami?

Naród Polski wie, że jest to najhaniebniejszy akt zdrady, że dokonuje się pogrzeb wszelkich wolności. Mówię Mu to nazwiska twórców tego Manifestu. Dla Rosji były one gwarancją, że Polska zostanie wydana w najzupełniejszą niewolę.

Manifest obiecywał obronę przeciw germańskiemu imperjalizmowi *Jego twórcy i wykonawcy wydali nas w łapy Imperjalistycznej Rosji!* Ziemię polską służącej jej mają jako bazę wypadową dla napadu i przedpole obrony terenów rosyjskich. Czeka nas nowy rozlew krwi, nie w obronie naszej wolności, a w imię sowieckich zabobnych interesów!

Lud Polski miał sam stanowić o swym losie! Komedia Wyborów dała nam rząd, obcy nam i naszym interesom!

W każdej dziedzinie życia Rosja narzuca nam swą bezwzględna wolę. Zostaliśmy zepchnięci do roli ostatniego z ludów kolonialnych.

Sojusz i sąsiedzkie współdziałanie — o czym mówił Manifest — wyrażają się *Dyktatem Sowietkim!* W imię Stalina i sowieckich interesów *Polską rządzą Lebediew, Sobolew, Bieruty i inne Papry...* Zródlom prawa i władzy jest wola sowieckich satrapów. Rzekomo polskie władze są tylko obłudnym narzędziem ułupionej kontroli i ujarznienia Narodu przez Rosję!

Manifest mówił, że *Lud Polski sam będzie kierował Gospodarką Narodową!* Kieruje nią zaś Lomonosow i inni specje od wyzysku *Polskiego Świata Pracy i naszego mienia!*

Ustrój nam narzucony jest więc nie tylko niewolą polityczną, ale i gospodarczą! Reforma rolna, która miała rozwiązać problem podziału ziem i dać niekorolnemu chłopu warsztat pracy w postaci samodzielnego gospodarstwa, prowadzi całą wieś do kółchozu — sowieckiej formy pańszczyzny!

Manifest zapowiadał unarodowienie kluczowych gałęzi przemysłu, górnictwa i banków, to znaczy sprawowanie zarządu i kontroli w tej dziedzinie życia gospodarczego przez społeczeństwo. Tymczasem cały przemysł, górnictwo, banki oraz rzemiosło i handel zostały upaństwowione. Dawny kapitalizm prywatny został zastąpiony przez stokroć bardziej nieludzki i żarłoczny *Kapitałizm Państwowy!*

Spółdzielnie, pozbawione charakteru samorządowego, stały się w rzeczywistości — rozdzielnicami, jeszcze jednym organem kontroli i dyrygowania życiem gospodarczym Kraju w myśl nakazów Moskwy.

Sowiecki Moloch bezlitośnie wysysa siły gospodarcze Narodu. Niema ani jednego gospodarstwa, ani jednego przedsiębiorstwa, któreby nie płaciło

Mieczysław Tadeusz Liwo "Mili", "Jeziński", żołnierz kampanii wrześniowej 1939 r. oraz ZWZ-AK Okręgu Warszawa; uczestnik Powstania Warszawskiego. Po 1945 r. kolejno: szef wywiadu w Radzie WiN Rzeszów, a następnie w Rejonie WiN Rzeszów; kierownik WiN na miasto Rzeszów, kierownik Rady WiN Rzeszów, kierownik Rejonu WiN Rzeszów. Aresztowany 12 VII 1947 r., przetrzymywany w areszcie WUBP, grypsami zawiadamiał współwięźniów, żeby nie przyznawali się do niczego i obciążali wszystkich jego. Sądzony w procesie 39 działaczy WiN od 13 do 22 IV 1948 r. przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Rzeszowie. Skazany na karę śmierci (zamienioną następnie na dożywocie przez Najwyższy Sąd Wojskowy), pozbawienie praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek całego mienia. Węzłowy we Wrótkach i Strzelcach Opolskich; w 1957 r. został zwolniony.

ze zbiorów Grzegorza Ostasza

ZRZESZENIE WOLNOŚĆ I NIEZAWISŁOŚĆ (WiN)

Julian Bartuś "Bojko", "Julek", "Zbyszek", "Romański", "Krajewski", w okresie okupacji niemieckiej uczeń tajnego nauczania, od końca 1939 r. zaangażowany w wydawanie prasy podziemnej, współpracownik "Jędrusiów". Od marca 1940 r. do października 1942 r. żołnierz placówki ZWZ-AK Grodzisko Dolne Obwód Łańcut. Następnie, aż do rozwiązania AK w 1945 r., szef kancelarii Inspektoratu AK Przemysł. Tę samą funkcję pełnił w Inspektoracie "Nie" i DSZ w Przemysku. Od jesieni 1945 r. kierownik Rady WiN Przeworsk. Po rozpoczęciu studiów w Krakowie, jesienią 1946 r. objął funkcję szefa kancelarii Okręgu WiN Kraków. W okresie od stycznia do marca 1947 r. kierownik Komórki Organizacyjnej tego Okręgu, a od stycznia 1947 r. szef łączności. Poszukiwany przez UB, we wrześniu 1947 r. przekroczył granicę z Czechosłowacją z zamiarem udania się na Zachód. Aresztowany w Czechosłowacji, został wydany funkcjonariuszom WUBP w Rzeszowie. Wyrokiem WSR z 14 IX 1948 r. został skazany na karę śmierci (zamienioną następnie na karę dożywotniego więzienia), utratę praw publicznych i obywatelskich oraz przepadek mienia. Zwolniony z więzienia w 1956 r.

ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Józef Frankiewicz "Marcin", "Wapien", "Korzeń", żołnierz kampanii wrześniowej 1939 r., następnie dowódca Placówki ZWZ-AK Trzciana w Obwodzie Rzeszów. Od jesieni 1945 r. kierownik Rady WiN Rzeszów, a następnie Rady WiN Kolbuszowa; wskutek zagrożenia aresztowaniem poprosił o zwolnienie z tej funkcji w lecie 1946 r. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

ciężkiego haraczu naszym nowym gubernatorom! Ustawiczne przemiany i poprawki w Planie Sześcioletnim nie są spowodowane potrzebami społeczeństwa polskiego... decyduje o nich sowieckie dyktando! Program tego Planu liczy się jedynie i wyłącznie z gospodarczymi i wojskowymi interesami Związku Radzieckiego!

Szkolnictwo stało się narzędziem sowieckizacji polskiej młodzieży. Nauczanie zostało oparte na fałszu i kłamstwie. Szkoła wpaja w nasze dzieci pogardę dla przeszłości narodowej, podziw zaś i bezkrytyczne uwielbienie dla Imperium Rosyjskiego!

Ustawa z dnia 22 lutego 1947 r., nazwana szumnie «Deklaracją Praw i Wolności Obywatelskich» miała gwarantować równość wobec prawa. Wiemy z praktyki, że jest to gwarancja równości wobec bezprawia! Nad każdym z nas zawisła samowola kacyków sprawujących władzę nie z woli Narodu Polskiego.

Nad prawo wyższy jest interes Partii, która jest podporą i narzędziem ucisku!

Czy nietykalność osobistą, ochronę życia i mienia, tajemnicę korespondencji itd., może uszanować i zapewnić nam Rosja, która sama swobód tych nie zna i w przeszłości nigdy ich nie знаła?

Czy w imię nietykalności osobistej osadza się w więzieniach i łagrach dziesiątki tysięcy ludzi? Czy w imię wolności sumienia morduje się w łachach Bezpieki tych, którzy mają odwagę myśleć inaczej niż to Kreml nakazuje, a których jedyną winą jest to, że chcą służyć swojemu narodowi?

Czy właśnie w imię wolności sumienia i wyznania, reżym stosuje dzikie gwałty i groźby w stosunku do Duchowieństwa Katolickiego i Wiernych?

Sowiecka Biurokracja gwałci sumienia, nie szczędzi, ani Rodzinę, ani Szkołę, ani Kościół!

Kultura narodowa — według koncepcji bolszewickich śpiąc — ma się stać awangardą lizunstwa i zdrady. Szczytem cnót narodowych ma być bicie czołem przed byle politykiem, cieszącym się zaufaniem Moskwy. Wzorem tych cnót ma być... *Dzierżyński*, który już w 1920 r., gotował Polskę zagładę!

Czym jest ta gwarancja wolności prasy, jeśli na terenie całego Kraju nie ukazują się ani jedno pismo niezależne od administracji państwowej?

Czym jest wolność słowa, kiedy najłżejszą krytykę można przepłacić życiem lub latami więzienia?

Komu — prócz PZPR-u i organizacji koncesjonowanych — wolno gromadzić się, manifestować publicznie, zakładać stowarzyszenia...?

Czy reżymowi wydaje się wreszcie, że Robotnik, Chłop i Pracownik Umysłowy zapomnieli o tym, że w Wolnej Rzeczypospolitej mogli bronić praw swoich Strajkiem? Na całym bowiem świecie — prócz Rosji Sowieckiej i krajów «Demokracji Ludowej» — Strajk jest legalną obroną praw Świata Pracy!

Reżym gwarantuje tylko prawo do pracy!

Placę głodową zaś określa samowolnie. Normami pracy i współzawodnictwem wyniszcza zdrowie i zabija robotnika. Matkę, której obiecał opiekę, zażnął do najcięższych robót!

Bezpieka fabrykuje solidarność i entuzjazm; ma ona ku temu odpowiednie środki!

Spółczesność Polska nie mając żadnych możliwości wyrażania swojego poglądu na rzeczywistość stworzoną przez reżym, poświęciła wszystkie swe siły odbudowie i przebudowie gospodarczej.

Osiągnięcia nasze na tym polu reżym afiszuje jako swoje! Niech się nie łudzą ci, którzy otrzymali rozkaz z Moskwy zamienienia nas w stado poddańców barana, że celu swego dopięli!

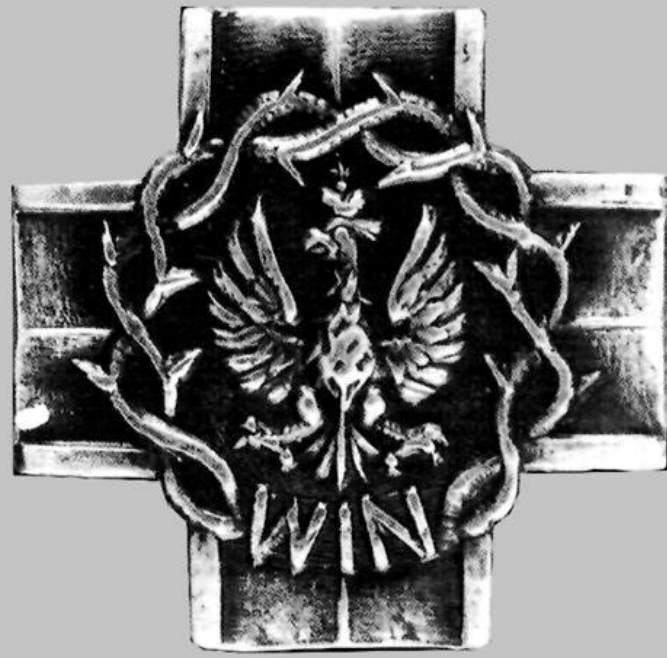
NARÓD POLSKI ŻYJE I TRWA W OPORZE!

ŻYJE ZEPCHNIĘTA W PODZIEMIEM MYŚL WOLNA I NIEZALEŻNA!

Minęły Kajzery i Białe Cary. Przemienie i Czar Czerwony. Skończyła się Ochrań i Gestapo. Skończy się również Bezpieka i NKWD. Nadejdzie kres ostatniej totalnej dyktatury! Na jej gruzach powstanie Polska Wolna i Sprawiedliwa!

NIECH ŻYJE NARÓD POLSKI!

NIECH ŻYJE WOLNA I NIEZAWISŁA RZECZPOSPOLITA!

Kara śmierci za nakłanianie do zabójstwa

RZESZÓW. — Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie — Wydział dla Spraw Doraźnych z dnia 16 września 1946 r. zostali skazani:

- 1) Huczek Jan na karę śmierci
- 2) Lauser Jan na dożywotnie więzienie
- 3) Bukowski Piotr na 15 lat więzienia,

za to, że: 1) Huczek Jan dnia 25 i 26 sierpnia 1946 r. nakłaniał Lausera i Bu-

kowskiego do zastrzelenia prezesa Samopomocy Chłopskiej w Gumniskach pow. Dębica — Solwiarza Władysława. 2) Bukowski Piotr i Lauser Jan ulegając namowom Huczka udali się do domu Solwiarza Władysława, gdzie oddali do niego dwa strzały powodując ciężkie uszkodzenie ciała zagrażające życiu.

Wojskowa Prokuratura Rejonowa w Rzeszowie

Artykuł Kara śmierci za nakłanianie do zabójstwa, "Dziennik Rzeszowski" z 18 IX 1946 r.
fot. Igor Witowicz - IPN Oddział w Rzeszowie

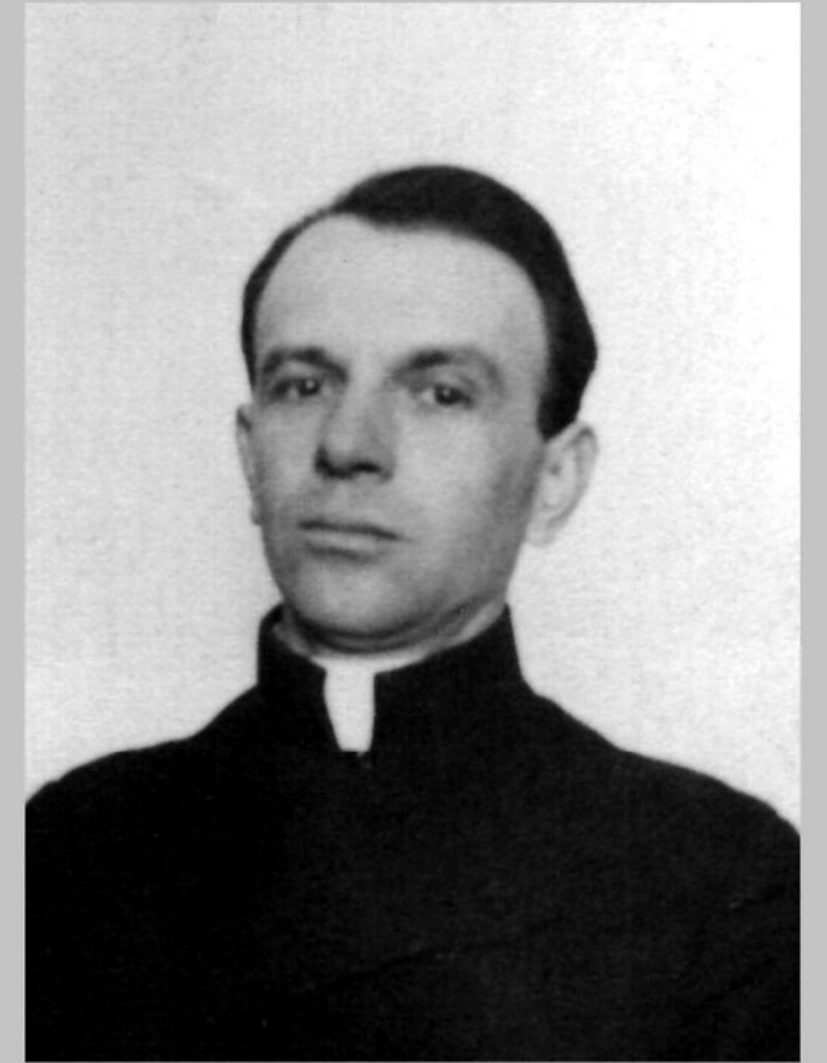
Józef Choraży, żołnierz AK, od 1945 r. do sierpnia 1946 r. kierownik Kola WiN w Sędziszowie Małopolskim. Aresztowany 26 I 1949 r., został skazany wyrokiem WSR w Rzeszowie 11 IV 1949 r. na 6 lat więzienia. Karę odbywał we Wronkach. z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

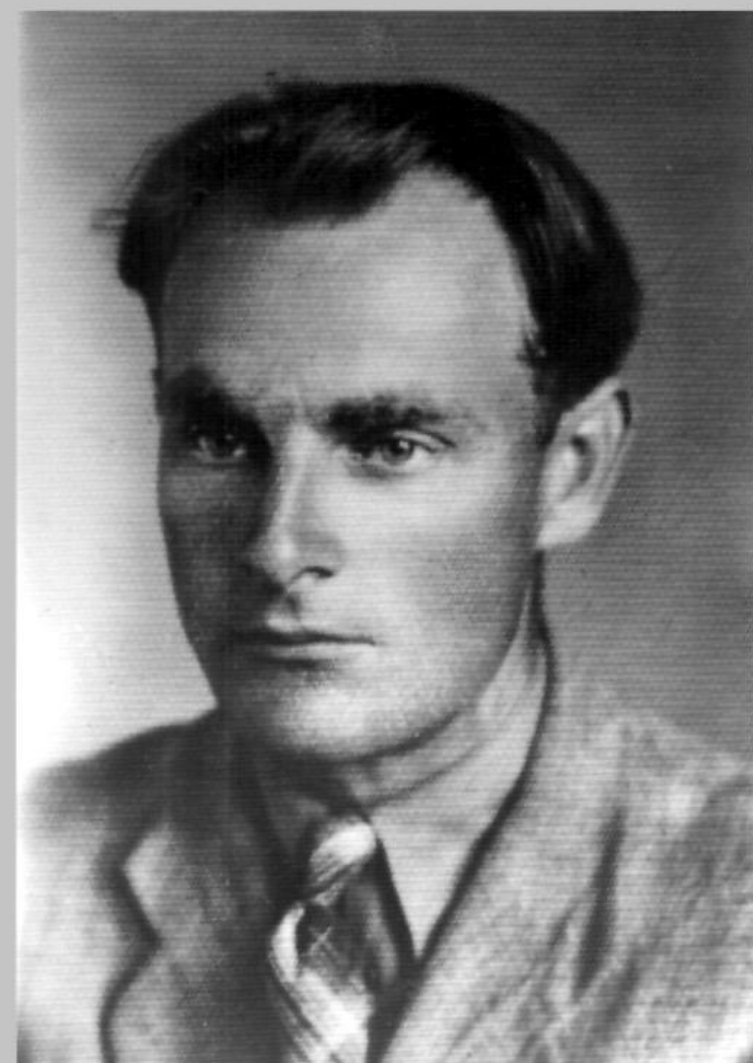
Jan Huczek "Bitomir", "Lop", żołnierz AK, kierownik "Straży" Rady WiN Dębica. Aresztowany w 1946 r., skazany przez WSR w Rzeszowie w trybie doraźnym na karę śmierci, wykonaną przez powieszenie na dziedzińcu więzienia na Zamku w Rzeszowie 28 X 1946 r. - była to pierwsza egzekucja działacza WiN z terenu Rzeszowszczyzny. ze zbiorów Grzegorza Ostasza

Wiktor Błażewski "Orlik", od 1941 r. w ZWZ-AK; oficer dywersji Inspektoratu AK Rzeszów; 14 X 1944 r. w brawurowej akcji, przeprowadzonej w biały dzień, odbił swego podkomendnego, znajdującego się w szpitalu, z rąk UB. Dowódca "Straży" Inspektoratu "Nie" i DSZ Rzeszów; został zastrzelony 17 V 1945 r. w Rudnej Wielkiej podczas obławy zorganizowanej przez funkcjonariuszy UB pod dowództwem Ludwika Bojanowskiego. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

ks. Michał Sternal "Łęk", "Morski", kapłan diecezji przemyskiej, żołnierz ZWZ-AK od 1940 r. Działacz "Nie", DSZ, WiN. Z obawy przed aresztowaniem w 1945 r. wyjechał do Zabrze, gdzie był jednym z najbardziej zaufanych współpracowników Łukasza Cieplińskiego. Aresztowany w 1947 r., powtórnie w 1950 r., więziony przez dziewięć miesięcy; do diecezji powrócił dopiero w 1956 r. ze zbiorów Zbigniewa Wójcika

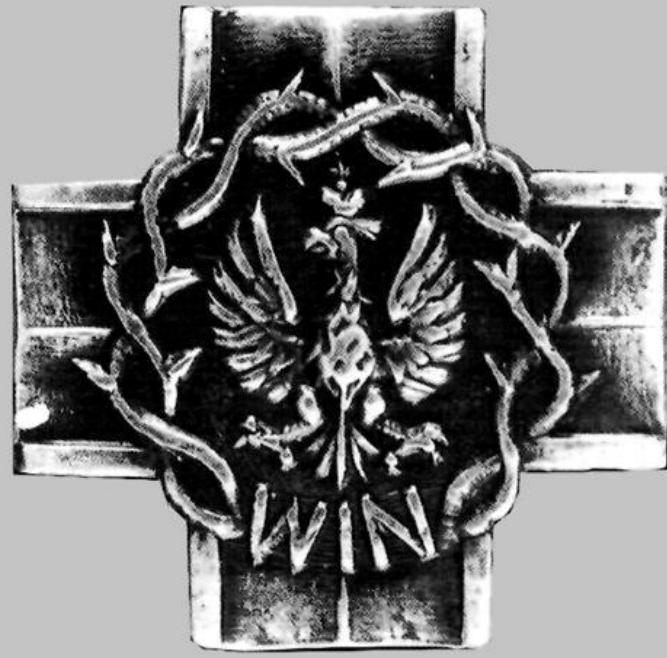
Aleksander Gruba, por., oficer dywersji Obwodu AK Rzeszów, aresztowany przez NKWD i zesłany do łagrow w listopadzie 1944 r., do Polski powrócił we wrześniu 1947 r. Działacz WiN. Aresztowany w 1952 r. przez UB, skazany na karę śmierci, zamienioną na 18 lat więzienia. Wyszedł na wolność w 1956 r. ze zbiorów Zbigniewa Wójcika

Władysław Stetkiewicz "Bogas", od V 1946 r. członek WiN na terenie powiatu Brzozów kierownik Kola WiN Domaradz. Aresztowany 25 VI 1947 r., został skazany wyrokiem WSR w Rzeszowie 15 III 1948 r. na wieloletnie więzienie. z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Maria Dzierżyńska "Kot", "Maria", nauczycielka, żołnierz ZWZ-AK, od 1943 r. referentka Wojskowej Służby Kobiet (WSK) w Komendzie Obwodu AK Kolbuszowa. Od jesieni 1945 r. łączniczka w Okręgu WiN Rzeszów, udostępniająca na potrzeby organizacji swoje mieszkanie. Aresztowana przez UB 1 VI 1947 r. Torturowana w czasie śledztwa, nikogo nie wydała. Próbowana popełnić samobójstwo, skacząc z drugiego piętra budynku WUBP w Rzeszowie. Na rozprawę sądową przyniesiono ją na noszach. 16 III 1949 r. została skazana przez WSR w Rzeszowie na 7 lat więzienia, utratę praw publicznych i obywatelskich na 2 lata oraz przepadek mienia. Na mocy amnestii karę zmniejszono do 3 lat i 6 miesięcy więzienia. 26 XI 1949 r. Najwyższy Sąd Wojskowy zmienił wyrok WSR w Rzeszowie, zmniejszając karę więzienia do lat 5 i na mocy ustawy amnestyjnej darował karę więzienia w całości, nakazując zwolnić Marię Dzierżyńską. ze zbiorów Jana Pisulińskiego

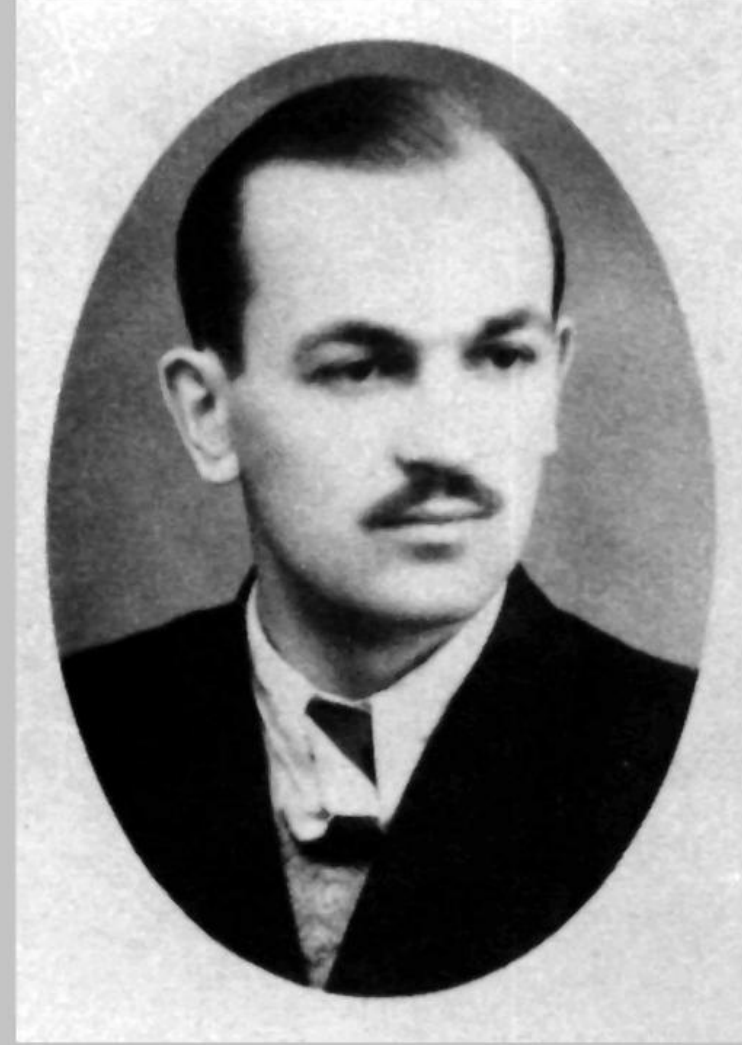
ZRZESZENIE WOLNOŚĆ I NIEZAWISŁOŚĆ (WiN)

Leszek Popiel vel Aleksander Nowosielecki "Sulima", "Herburt", "Młynarski", żołnierz kampanii wrześniowej 1939 r., dostał się do niewoli sowieckiej, z której uciekł. Żołnierz ZWZ-AK od 1941 r. Aresztowany przez Gestapo w styczniu 1942 r., zbiegł z transportu skierowanego do obozu koncentracyjnego w Płaszowie. Od kwietnia 1943 r. oficer do spraw szkolenia i dywersji w Obwodzie AK Kolbuszowa. Komendant Obwodu "Nie", DSZ Tarnobrzeg. Kierownik Rady WiN Tarnobrzeg. Od lipca 1946 r., po przeniesieniu do Gdańska, szef komórki wywiadu Okręgu Pomorskiego WiN. Aresztowany przez WUBP w Gdańsku 22 XII 1946 r., został skazany na 7 lat więzienia. Karę odbywał we Wronkach. ze zbiorów Grzegorza Ostasza

Kazimierz Bogacz "Bławat", por., szef referatu VI Obwodu AK Tarnobrzeg; od marca 1943 r. szef Kedywu Obwodu. W latach 1943-1944 dowódca oddziału partyzanckiego AK. 2 XI 1944 r. dowodził akcją rozbitcia więzienia UB w Tarnobrzegu, uwalniając żołnierzy AK. Działacz WiN w Katowicach i w Krakowie. Skazany w 1949 r. na 6 lat więzienia, zwolniony po 5 latach. ze zbiorów Kazimierza Bogacza

Eugeniusz Dąbrowski "Genek", "Pliszka", por., harcerz, kolporter, wydawca i członek redakcji pisma "Odwet", żołnierz oddziału partyzanckiego "Jędrusie", uczestnik wielu akcji dywersyjnych, m.in. zdobycia więzień w Opatowie i w Mielcu w 1943 r. Podczas "Burzy" w 2 pp Leg. AK. Od stycznia 1945 r. szef BiP-u w komendzie Obwodu AK Tarnobrzeg; następnie w strukturach "NIE", DSZ i WiN. Dowódca komórki specjalnej "Straży". Z polecenia kierownictwa WiN zatrudnił się w Powiatowej Komendzie Milicji w Tarnobrzegu jako pracownik cywilny. Aresztowany 30 maja 1946 r.; więziony w Sandomierzu i Kielcach. Skazany na 5 lat więzienia. Zwolniony wiosną 1947 r. na mocy amnestii. ze zbiorów Bogusława Szwego

Marian Kosior "Mak", uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r., a następnie żołnierz ZWZ - AK Okręgu Lwów. Od 1943 r. w wywiadzie Obwodu AK Tarnobrzeg. Aresztowany przez NKWD w 1944 r., uciekł. Od marca 1945 r. w "Nie" i DSZ; następnie kierownik Koła WiN Tarnobrzeg. Aresztowany w 1948 r., został skazany przez WSR w Rzeszowie na 6 lat więzienia; karę odbywał we Wronkach.

ze zbiorów Skarbimira Sochy

Tadeusz Franciszek Starostka, dr, uczestnik kampanii wrześniowej, szef służby zdrowia Obwodu AK Tarnobrzeg, w 1943 r. zgłoszony przez Niemców jako ekspert do prac ekshumacyjnych w Katyniu. Przewidziany na burmistrza Tarnobrzega przez Delegaturę Rządu RP na Kraj. W latach 1944-1947 związany był z podziemiem antykomunistycznym; m.in. leczył żołnierzy AK i WiN. W 1948 r. został aresztowany i skazany na 10 lat więzienia, zwolniony w 1955 r. ze zbiorów Tadeusza Zycha

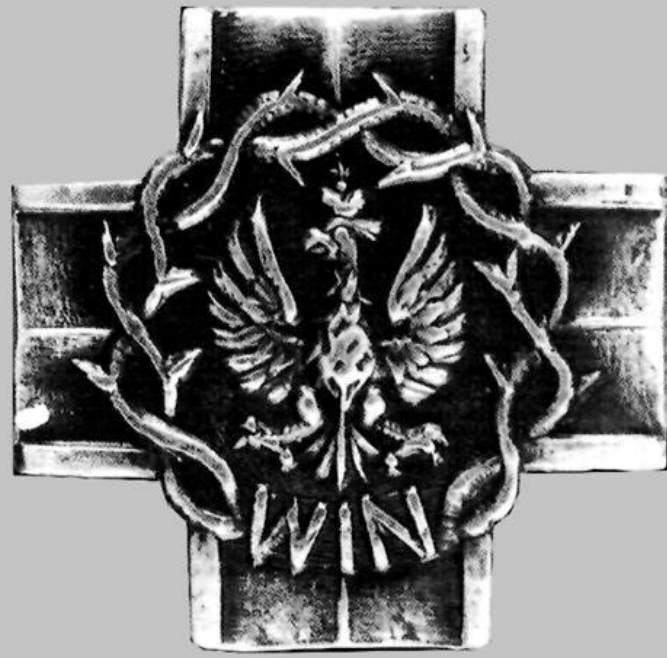
Magazyn broni Rady WiN Tarnobrzeg, zlikwidowany w 1948 r. przez UB. Na fotografii m.in. Golik Rudolf "Zych", żołnierz AK, działacz Rady WiN Tarnobrzeg. Pełnił funkcję łącznika i magazyniera broni na terenie Charzewic. Aresztowany 12 II 1948 r., został skazany wyrokiem WSR w Rzeszowie na 15 lat więzienia.

z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Kazimierz Reczek "Wichura", założyciel "Odwetu", żołnierz placówki ZWZ-AK Tarnobrzeg. W okresie III 1946 - XII 1949 r. łącznik WiN na terenie pow. Tarnobrzeg. Wyrokiem WSR w Rzeszowie skazany 11 VI 1949 r. na 4 lata więzienia.

ze zbiorów Tadeusza Zycha

*Franciszek Nabożny, po aresztowaniu przez UB; w głębi magazyn broni AK w Głogowie.
Franciszek Nabożny ("O", "C"), informator Rejonu WiN Rzeszów, magazynier broni. Został skazany przez WSR w Rzeszowie na karę śmierci, utratę praw publicznych i honorowych oraz przepadek mienia. Karę śmierci w wyniku rozprawy rewizyjnej zamieniono na wieloletnie więzienie. Zmarł we Wronkach 30 V 1954 r. ze zbiorów Grzegorza Ostasza*

*Stanisław Czekalski, po aresztowaniu przez UB; w głębi magazyn broni AK w Zaczerniu.
Stanisław Czekalski "Miś", żołnierz AK, informator Rady WiN Rzeszów, magazynier broni. Wyrokiem WSR w Rzeszowie został skazany na karę łączną dożywotniego więzienia, utratę praw na zawsze i przepadek mienia. ze zbiorów Grzegorza Ostasza*

ZRZESZENIE WOLNOŚĆ I NIEZAWISŁOŚĆ (WiN)

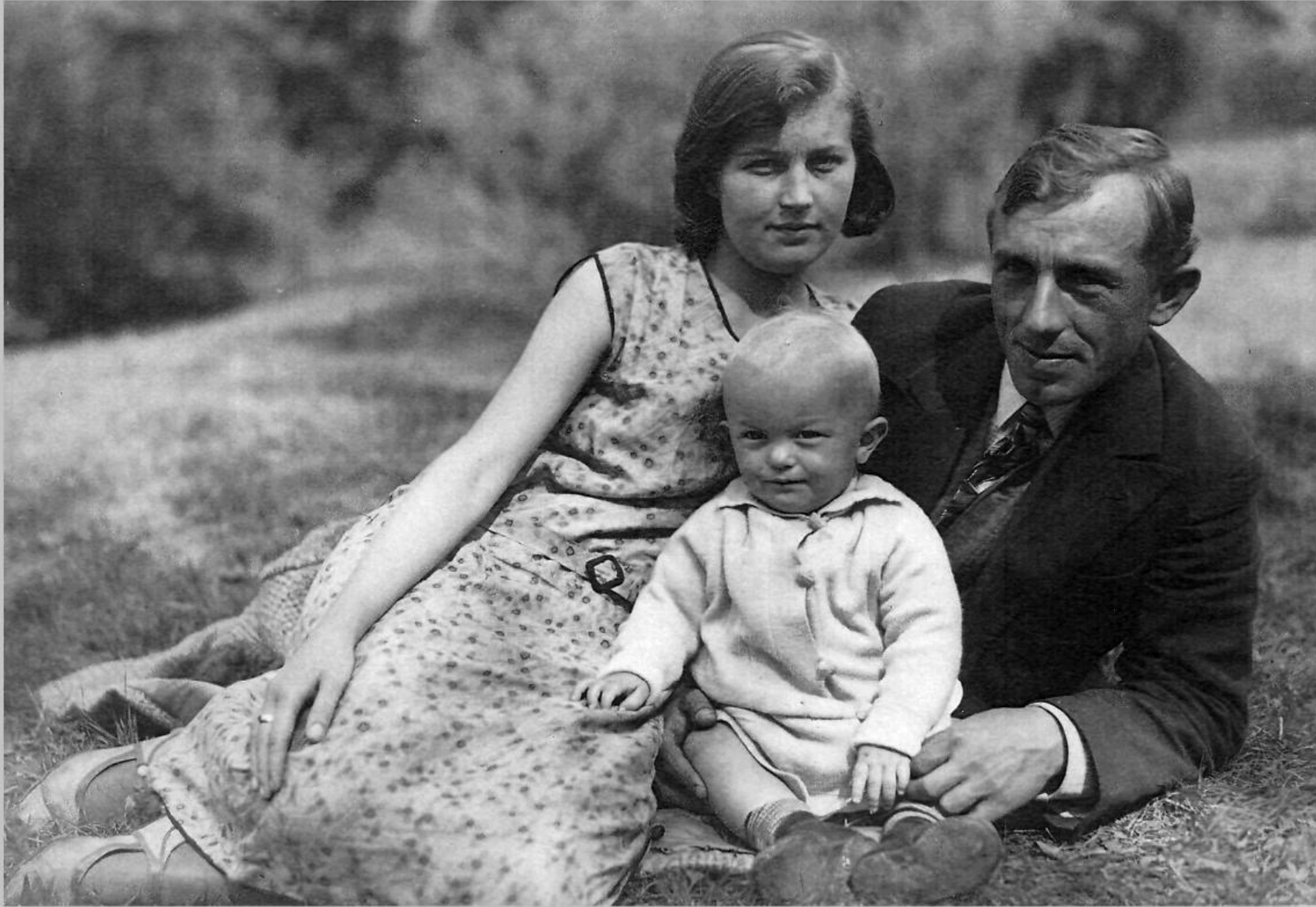
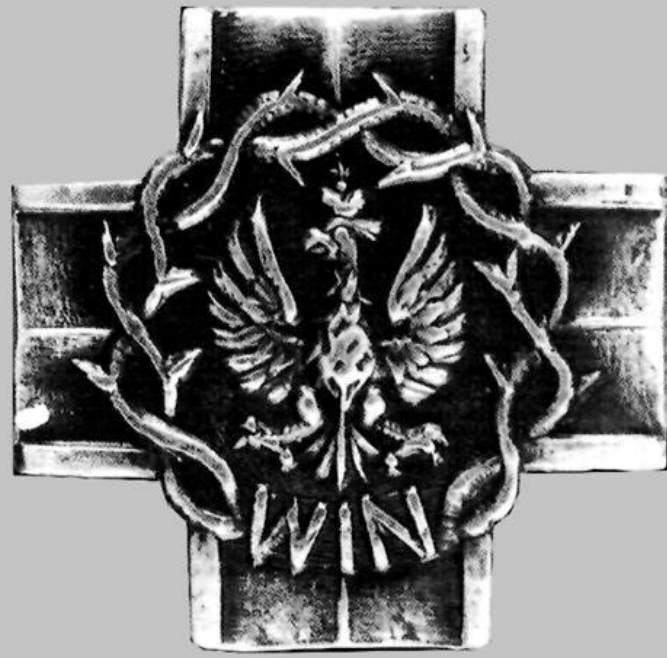
*Od prawej: Leon Cag i Stanisław Zwiercan, po aresztowaniu przez UB; w głębi magazyn broni leśnych oddziałów AK "Warta" w Dynowie.
Leon Cag "Wilki", "Nieznański", żołnierz Obwodu AK Rzeszów, referent gospodarczy szpitala konspiracyjnego AK; następnie dowódca AK na terenie miasta Dynów. Od września 1945 r. działacz WiN - od listopada 1945 r. kierownik Koła Dynów, a następnie Rady Brzozów; w 1946 r., zagrożony aresztowaniem, wyjechał na ziemie zachodnie. Aresztowany 9 VIII 1947 r. w Gliwicach; został skazany przez WSR w Rzeszowie 15 III 1948 r. na wieloletnie więzienie. Karę odbywał we Wronkach. ze zbiorów Grzegorza Ostasza*

Tadeusz Pleśniak "Gad", po aresztowaniu przez UB; w głębi magazyn broni leśnych oddziałów AK "Warta" w Woli Węgierskiej. ze zbiorów Grzegorza Ostasza

*Od lewej: Franciszek Litwin i Wojciech Błoniarz, działacze Rady WiN Rzeszów, po aresztowaniu przez UB; w głębi magazyn broni AK w Trzebowniku.
Franciszek Litwin "Zelota", "Jan", "Zaremba", "Marian", "Stach", uczestnik I wojny światowej oraz żołnierz Wojska Polskiego, uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. Od grudnia 1941 r. żołnierz Placówki ZWZ-AK Głogów, a następnie "Nie", DSZ Głogów i Trzebownik. Od września 1945 r. kierownik Kół WiN Głogów i Trzebownik. Aresztowany w 1947 r., po brutalnym śledztwie w WUBP Rzeszów został skazany przez WSR w Rzeszowie na karę śmierci w pokazowym procesie 39 działaczy WiN 26 IV 1948 r. W wyniku rozprawy rewizyjnej wyrok zamieniono na wieloletnie więzienie.
Wojciech Błoniarz "Zrqb" skazany został w tym samym procesie na karę śmierci, zamienioną następnie w wyniku rewizji na wieloletnie więzienie. ze zbiorów Grzegorza Ostasza*

Antoni Słobosz "Wieniawa", "Stanisław", "Paweł", "Stary", "Władysław" (na zdjęciu z rodziną), uczestnik wojny polsko-bolszewickiej oraz kampanii wrześniowej, do 1937 r. pracownik wydwiadu i kontrwywiadu WP. Zbieg z niewoli sowieckiej. Członek Brygad Wywiadowczych ZWZ-AK - od 1942 r. kierownik Obwodu Rzeszów, a następnie kierownik Inspektoratu Rzeszowskiego BW AK. Od 1944 r. kierownik Podokręgu, a następnie Okręgu Rzeszów Brygad Wywiadowczych "Nie". WiN. Z ramienia BW nawiązał i utrzymywał kontakty z podziemiem ukraińskim. W 1946 r. pełnił obowiązki zastępcy kierownika BW Obszaru Południowego WiN. Zagrożony aresztowaniem przez UB, uciekł do Francji.

Mirosław Billinski "Andrzej", członek sztabu Okręgu Rzeszów Brygad Wywiadowczych, dla którego sporządził raporty terenowe; od kwietnia do sierpnia 1945 r. kierownik BW na powiat Rzeszów, a następnie Inspektorat BW krypt. "Mazur" (obejmującego powiaty: Debica, Rzeszów, Łańcut, Kolbuszowa). Aresztowany przez UB 17 IX 1946 r., wyrokiem WSR w Rzeszowie 23 IX 1947 r. został skazany na 12 lat więzienia, a po rewizji NSW - na karę dożywotniego więzienia. Zmarł w 1950 r. w więzieniu.

ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Irena Szajowska "Hanka" "Rudecka", od 1943 r. w konspiracji, od 1944 r. łączniczka Brygad Wywiadowczych na terenie Inspektoratu Przemysłu; przepisywała i opracowywała materiały wywiadowcze dostarczane z PUBP Przemysł przez Alicję Wnorowską. Aresztowana 24 X 1946 r. przez UB, została skazana 27 III 1947 r. przez WSR w Rzeszowie na 15 lat więzienia. Była więziona na Zamku w Rzeszowie, w Fordonie i w Inowrocławiu. Zwolniono ją w 1955 r.

ze zbiorów Grzegorza Ostasza

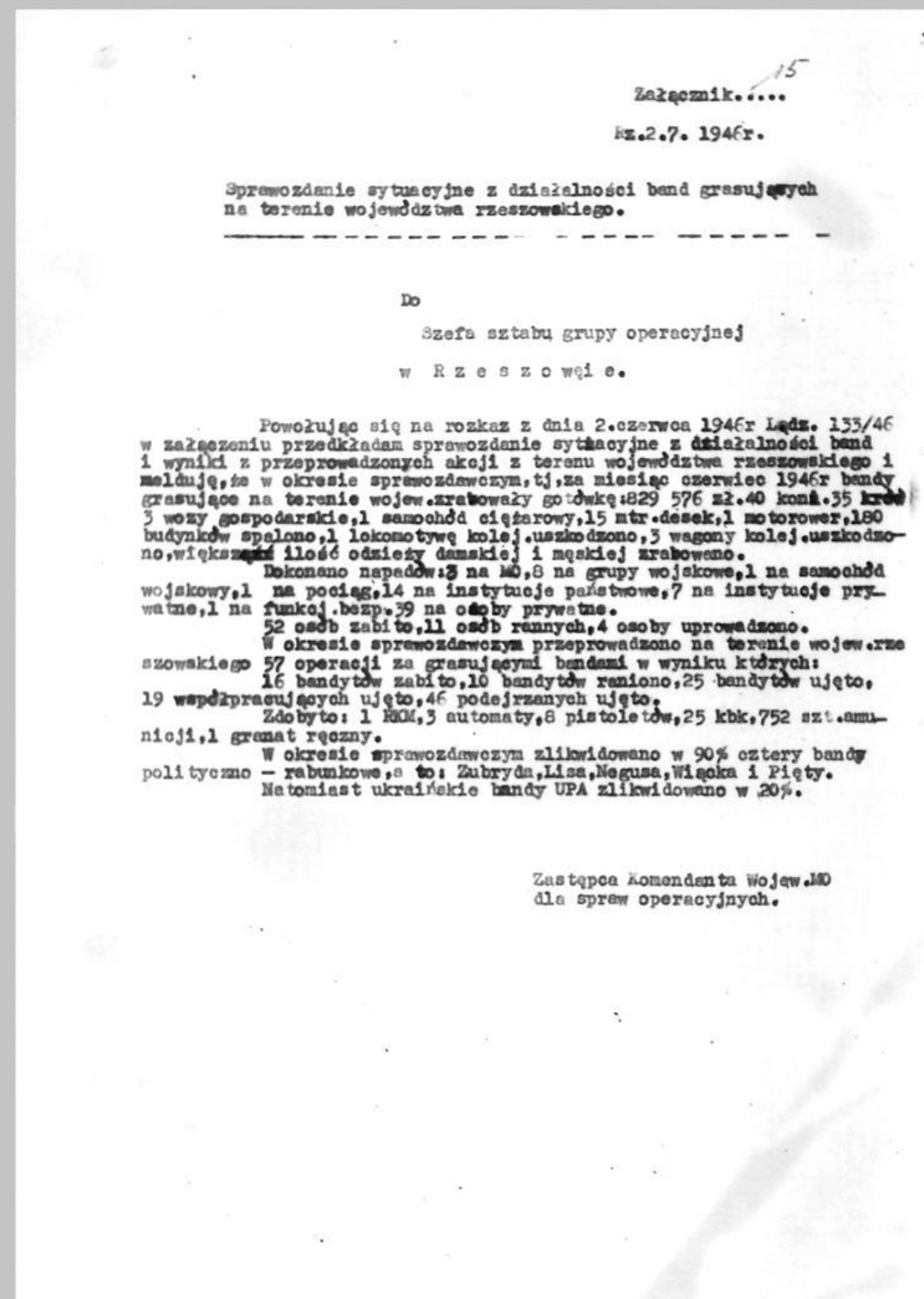

Alicja Wnorowska "Ewa", "Elżbieta", "99", żołnierz AK, informator Brygad Wywiadowczych w Przemyślu, od stycznia 1945 r. pracownik PUBP w Przemyślu, następnie WUBP w Rzeszowie; przekazywała informacje dla DSZ i WIn za pośrednictwem Ireny Szajkowskiej. Za zasługi dla wywiadu BW została mianowana podporucznikiem. Aresztowana 20 IX 1946 r., została skazana w pokazowym procesie przed WSR w Rzeszowie 27 III 1947 r. na karę śmierci (zamianując ze względu na jej stan - była wówczas w 9 miesiącu ciąży - na dożycie) oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, także zaprzadek mienia. Od 1947 do 1955 r. więziona w Fordonie (gdzie urodziła syna, zwolnionego z więzienia dopiero po roku, ze względu na beznadziejny stan zdrowia).

ze zbiorów Grzegorza Ostasza

O. Rufin Franciszek Janusz OFM "Oczko", bernardyn, święcenia kapłańskie przyjął 23 XII 1939 r. w Tarnowie; do 3 II 1940 r. przebywał w klasztorze w Przeworsku. Od 1942 do 1945 r. był kapłanem Obwodu AK Przeworsk (w stopniu kapitana). W kwietniu 1943 r. aresztowany przez gestapo, po złożeniu wyjaśnień został zwolniony. Od 1943 r. związany z Brygadami Wywiadowczymi. Po wkroczeniu w 1944 r. Armii Czerwonej kontynuował działalność wywiadowczą, przekazując informacje o działalności UB i MO, o nastrojach społecznych i obsadzie stanowisk w aparacie administracyjnym. Aresztowany 2 X 1946 r., był przetrzymywany w WUBP w Krakowie, a następnie w Rzeszowie. Został skazany 9 V 1947 r. przez WRK w Rzeszowie na 7 lat więzienia oraz utratę praw publicznych i honorowych na 3 lata. Wzięty w Wronkach; zwolniony został w 1953 r.

Zastępca Komendanta Wojew.MO
dla spraw operacyjnych.

Maria Grzegorzcyk (na zdjęciu po prawej) z siostrą Stanisławą; od września 1945 r. działacz Brygad Wyprawowych. Jako pracownik PUBP w Przemyślu, przekazywała informacje dla WIn. Po zwolnieniu się z pracy w PUBP Przemyśl została aresztowana 11 X 1946 r. przez UB w Walbrzychu. WSR w Rzeszowie skazał ją 27 marca 1947 r. na karę dożywotniego więzienia. Została zwolniona w 1955 r. ze względu na zły stan zdrowia.

ze zbiorów Grzegorza Ostasza

ze zbiorów Grzegorza Ostasza

ODDZIAŁY POAKOWSKIE

Ks. Wojciech Lorenc i Stanisław Niemiec (grabarz), 25 V 1947 r., Tryniczka.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

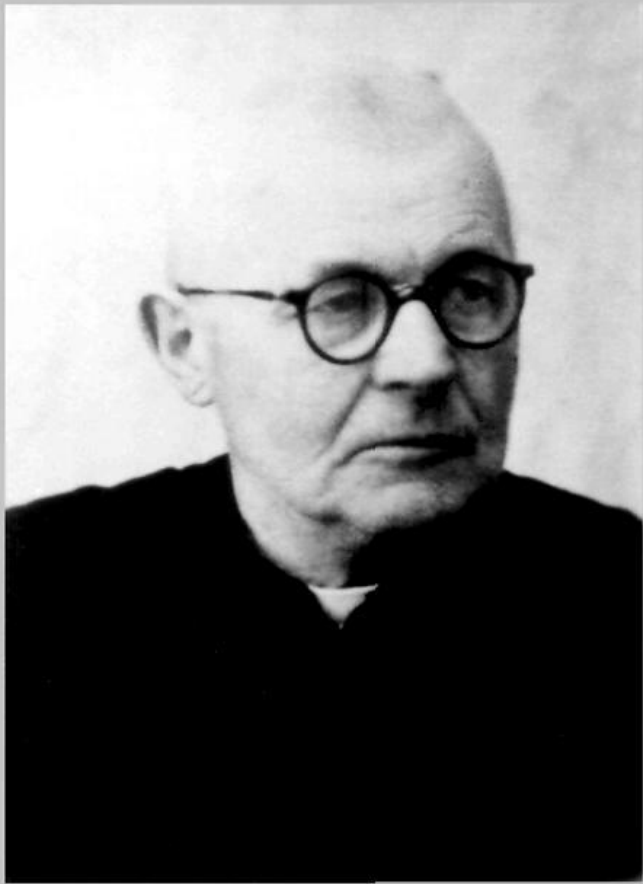
UB wydobywa broń ukrytą na poddaszu kościoła w Trynicy, 25 V 1947 r.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Ks. Wojciech Lorenc i Stanisław Niemiec z bronią odkrytą przez UB na poddaszu kościoła w Trynicy, 25 V 1947.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Mieszkańcy Trynicy i funkcjonariusze UB wokół broni odkrytej na poddaszu kościoła, 25 V 1947.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Ks. Henryk Uchman "As", kapłan diecezji przemyskiej, od 1921 r. proboszcz w Sieniawie, przed wojną działacz Towarzystwa Szkoły Ludowej i Stronnictwa Narodowego. W czasie okupacji żołnierz NOW i AK. Na jego plebani w Sieniawie odbywały się odprawy oddziału Jana Totha "Mewy". Aresztowany przez UB 25 V 1949 r. Wyrokiem WSR w Rzeszowie 24 III 1950 r. skazany na karę 9 lat więzienia. Karę odbywał we Wronkach, skąd został zwolniony w 1954 r.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Nowe bestialstwo bandytów z pod znaku NSZ

RZESZÓW. 5. 6. Na terenie powiatu jarosławskiego od dłuższego czasu grasowała banda z pod znaku N. S. Z. pod nazwą „Mewa”, która napadała na okoliczną ludność i terroryzując ją, rabowała i mordowała. Sprawą tą zainteresowały się Wojska Wewnętrzne, które celem zlikwidowania bandy i przywrócenia spokoju i bezpieczeństwa na tych terenach, wysłały specjalną grupę operacyjną. W nocy z 4 na 5 czerwca b. r. w m. Sieniawa pow. jarosławskiego grupa operacyjna została ostrzelana przez bandytów, w rezultacie czego ppor. Bendyk Henryk, oficer Wojsk Wewnętrznych został zabity, zaś jeden z żołnierzy ciężko ranny.

Sp. ppor. H. Bendyk urodzony 1925 r. w Zgierzu k. Łodzi, już w czasie okupacji walczył w szeregach A. L., a po wyzwoleniu Polski jako jeden z pierwszych wstąpił w szeregi Wojska Polskiego. Dzielny żołnierz i dobry kolega zginął od bratobójczej kuli, z ręki tych, którzy nazywają się Narodowymi Siłami Zbrojnymi (NSZ), a w gruncie rzeczy są zdrajcami Ojczyzny nie godnymi miana Polaków. Towarzysze broni poległego, stojąc wiernie na straży Polski demokratycznej, złożyli uroczyste ślubowanie, że niewinnie przelaną krew kolegi - żołnierza pomścza w nieubłaganej walce z oddziałami N. S. Z.

Artykuł propagandowy NSZ na usługach hitlerizmu szkalujący żołnierzy Jana Totha "Mewy", "Dziennik Rzeszowski" nr 59 (280) z 8 III 1946 r. fot. Igor Witowicz - IPN Oddział w Rzeszowie

Ks. Wojciech Lorenc i ks. Stanisław Zub oraz kościelny Wojciech Jakubiec podczas rozprawy sądowej przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Rzeszowie.
Ks. Wojciech Lorenc, kapłan diecezji przemyskiej - kolejno: wikary w Dydni, Truskanowicach, Dubiecku, Grodzisku Dolnym, Górnym; od 1938 r. proboszcz w Trynicy. Współpracował z oddziałem Jana Totha "Mewy". W wieży kościoła w Trynicy przechowywana była broń oddziału. Aresztowany 25 V 1949 r., wyrokiem WSR w Rzeszowie 4 I 1950 r. został skazany na 12 lat więzienia. Karę odbywał we Wronkach, skąd zwolniono go w 1955 r.
Ks. Stanisław Zub, kapłan diecezji przemyskiej - kolejno: wikary w Korczyni, Gniewczynie, Wiązownicy, Nienadowej. Kapłan ZWZ-AK. Od wiosny 1945 r. współpracował z oddziałem Jana Totha "Mewy", będąc kapłanem oddziału. Aresztowany przez UB 25 V 1949 r., wyrokiem WSR w Rzeszowie 4 I 1950 r. został skazany na 10 lat więzienia. Karę odbywał we Wronkach, skąd zwolniono go na początku 1956 r.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

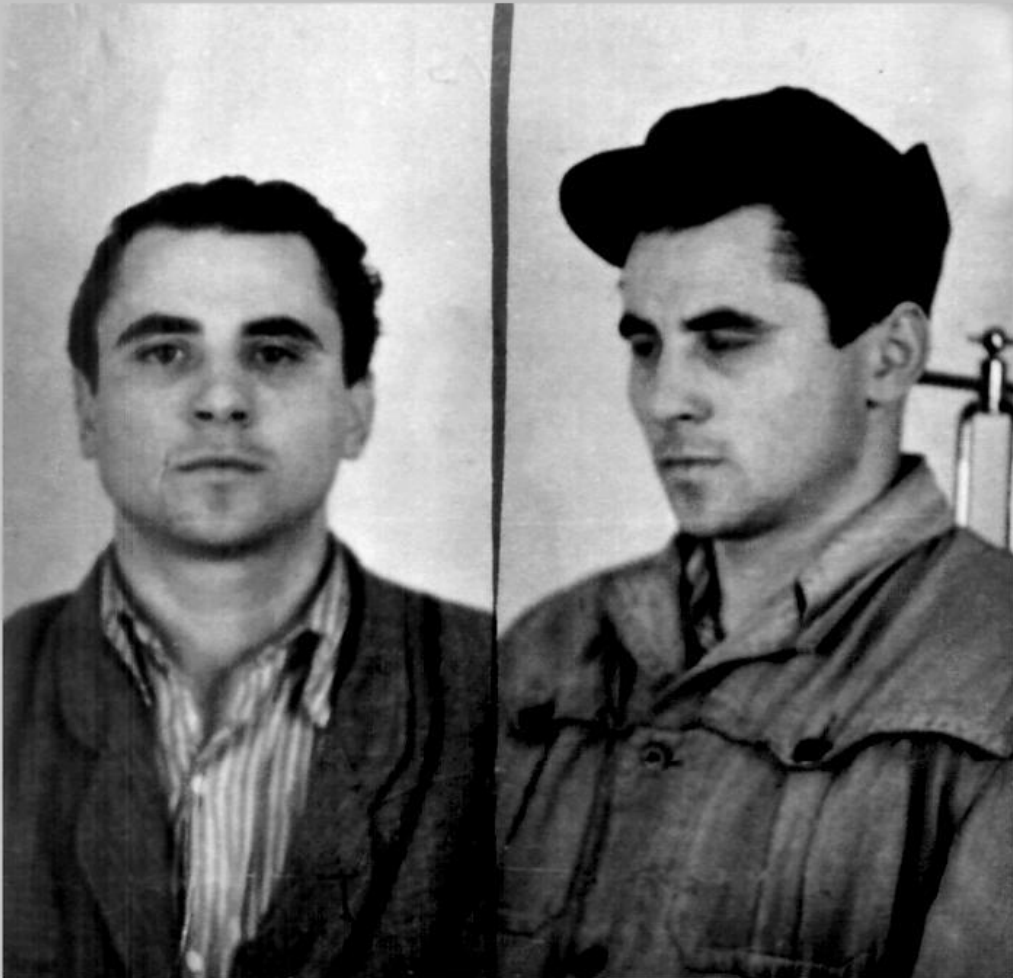
ODDZIAŁY POAKOWSKIE

Wojciech Lis "Mściciel", dowódca oddziału partyzanckiego AK operującego na pograniczu powiatów mieleckiego i kolbuszowskiego. W marcu 1945 r., podczas próby aresztowania przez funkcjonariuszy MO, uciekł do lasu; zorganizował samodzielny oddział zbrojny; od 1946 r. współpracował z oddziałem WiN mjr. Hieronima Dekutowskiego "Zapory". Działal aż do początków 1948 r., przeprowadzając liczne akcje przeciwko MO i UB. Wskutek długotrwałych, wspólnych wysiłków PUBP w Mielcu i Kolbuszowej, został zamordowany 30 I 1948 r. przez agenta UB koło leśniczówki Pateraki. z archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie

Antoni Chorąży, działacz WiN na terenie pow. Ropczyce i Dębica. Aresztowany w 1951 r. z bronią w ręku razem z Władysławem Łabajem. Wyrokiem WSR w Rzeszowie 14 II 1952 r. skazany w trybie doraźnym na karę śmierci. Wyrok wykonano. z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Władysław Łabaj "Uciekinier", żołnierz AK na terenie powiatu Dębica; działacz WiN w latach 1944-1948 na terenie pow. Sędziszów. Aresztowany 27 XII 1951 r. z bronią w ręku. Wyrokiem WSR w Rzeszowie 14 II 1952 r. skazany w trybie doraźnym na karę śmierci. Wyrok wykonano. z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Egzekucja w Dębicy 10 VII 1946 r (dzień targowy): powieszenie Józefa Grębosza "Pszczołki", Józefa Kozłowskiego "Mruka" i Franciszka Nostera z oddziału Jana Stefki "Mściciela". Fotografie, wykonane przez Józefa Steca "Joda", szefa wywiadu Rady WiN w Dębicy, przekazano drogą konspiracyjną do Londynu. Autor zdjęcia został aresztowany przez UB i skazany na długoletnie więzienie. ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie

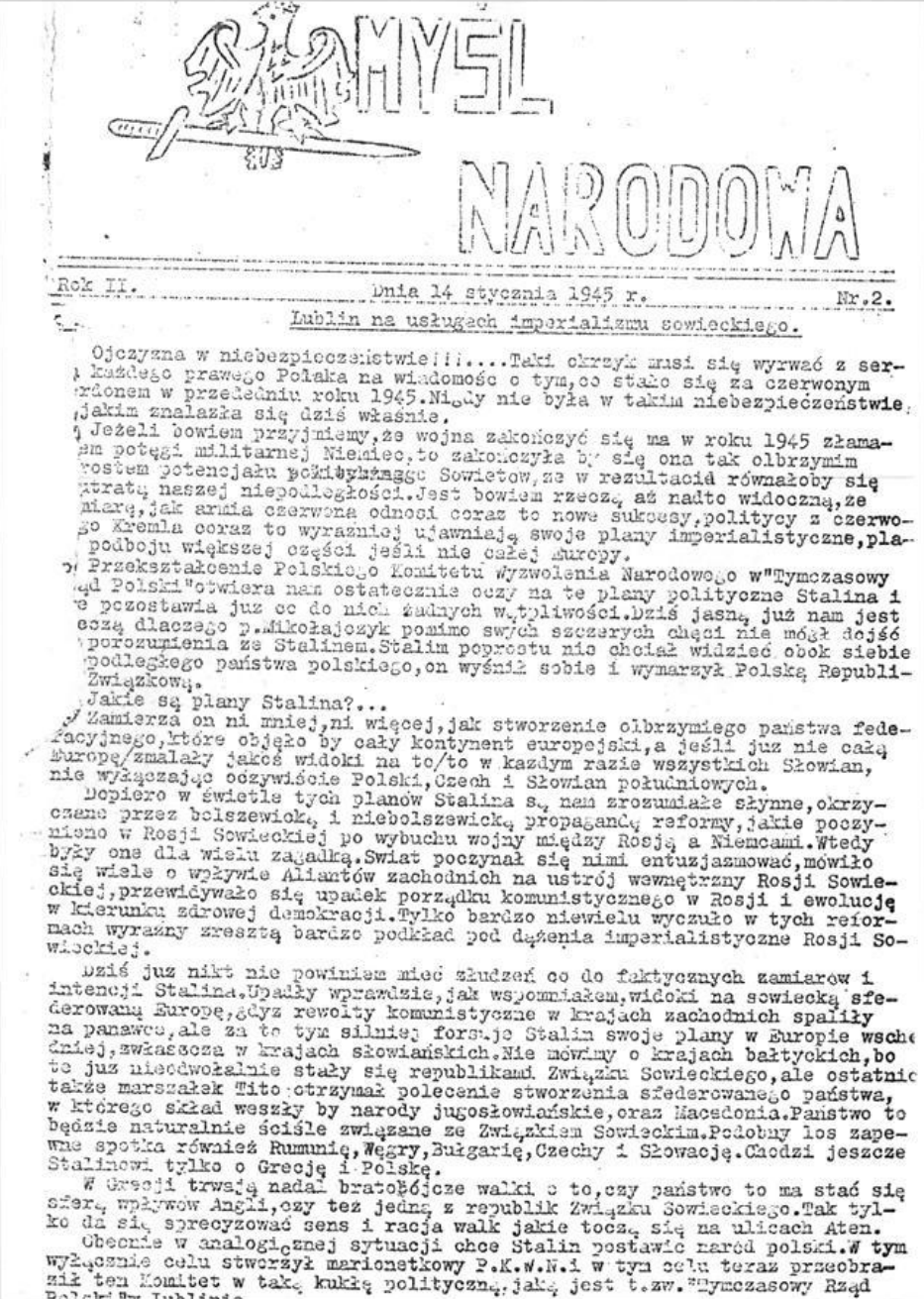
Mogiła straconych żołnierzy Jana Stefki "Mściciela" w Dębicy. ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej Oddziału w Rzeszowie

Płyta nagrobna na mogile straconych żołnierzy z oddziału Jana Stefki "Mściciela". ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej Oddziału w Rzeszowie

Kazimierz Mirecki "Tadeusz", "Żmuda", w konspiracji od 1939 r., komendant Okręgu Rzeszowskiego NOW, następnie NZW. Od kwietnia 1945 r. szef Wydziału I (organizacyjnego) KG NZW. Aresztowany przez UB w sierpniu 1945 r., po kilku tygodniach został wykupiony z więzienia w Krakowie. Zagrożony ponownym aresztowaniem, w grudniu 1945 r. przedostał się za granicę, z archiwum rodziny Mireckich

"Mysł Narodowa", pismo wydawane przez Stronnictwo Narodowe, kolportowane na Rzeszowszczyźnie, ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Stalowej Woli

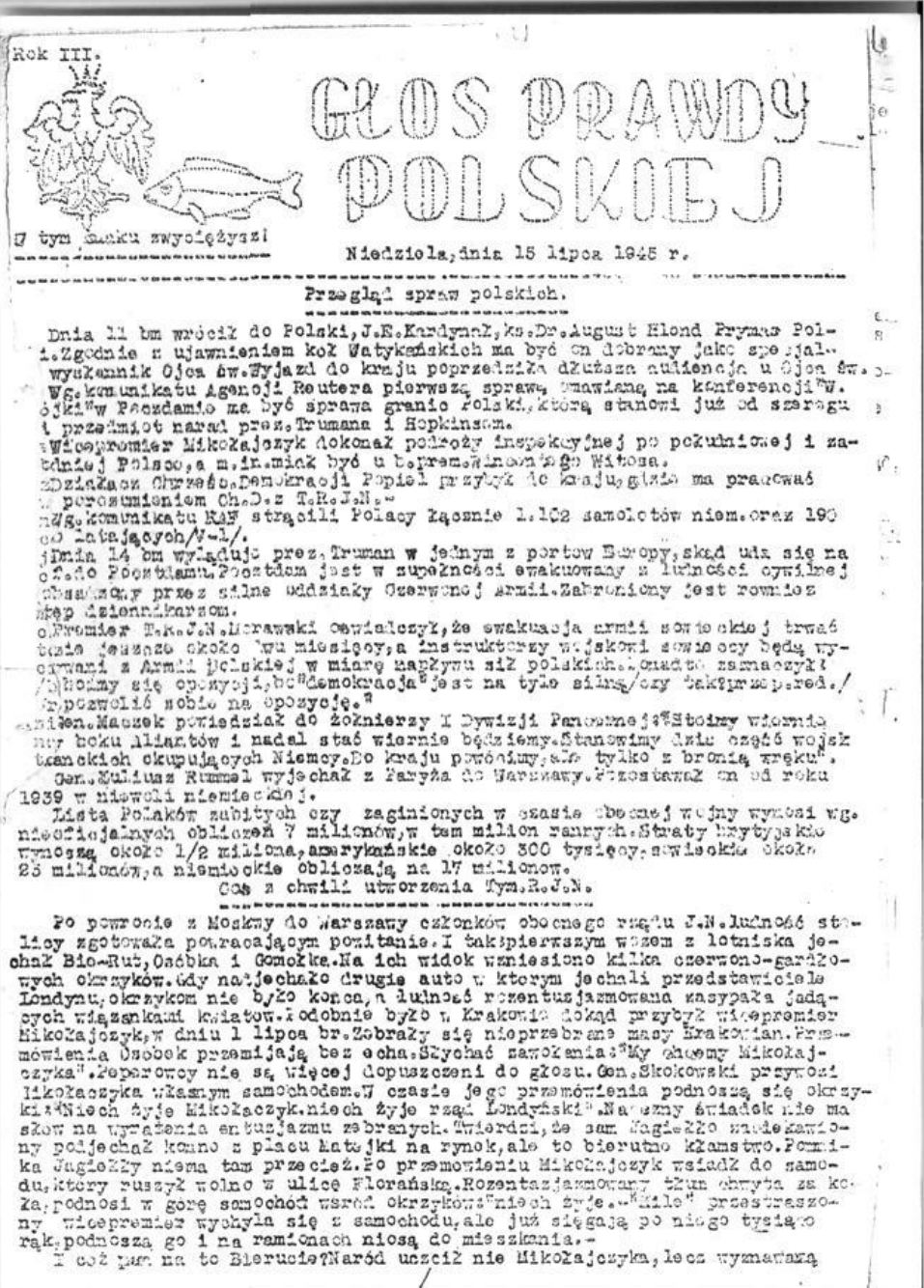
NARODOWE ZJEDNOCZENIE WOJSKOWE (NZW)

Maria Mirecka "Marta", w konspiracji od 1939 r. w SN i NOW komendantka Narodowej Organizacji Wojskowej Kobiet Okręgu Rzeszów. Po scaleniu NOW z AK zastępczyni komendantki Wojskowej Służby Kobiet AK Podokręgu Rzeszów. W 1945 r. komendantka Narodowego Zjednoczenia Wojskowego Kobiet. Zagrożona aresztowaniem, w grudniu 1945 r. przedostała się za granicę, z archiwum rodziny Mireckich

Franciszek Przysiężniak "Ojciec Jan", "Marek", przed wojną por. WP, uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. Od początku 1941 r. żołnierz ZWZ, od 1942 r. w NOW - najpierw w komendzie Obwodu Krasnostaw, potem jako dowódca oddziału partyzanckiego NOW w lasach Janowskich. Po scaleniu z AK dowódca Oddziału Leśnego NOW-AK w Okręgu Lublin, a następnie Podokręgu Rzeszów. Od kwietnia 1945 r. komendant Oddziałów Leśnych NZW Okręgu Rzeszów, którymi dowodził podczas bitwy z ekspedycją NKWD pod Kuryłówką 7 V 1945 r. Zagrożony aresztowaniem, latem 1945 r. opuścił Podkarpacie. Objął funkcję komendanta Obszaru V (Pomorskiego) NZW. 15 V 1946 r. aresztowany przez UB w Gdańsku, przewieziony do Warszawy i osadzony w więzieniu przy ul. Rakowieckiej. Po przekazaniu WUBP w Rzeszowie, został w styczniu 1947 r. przez tamtejszy WSR skazany na 4 lata więzienia. Zwolniony na mocy amnestii w marcu 1947 r., został ponownie aresztowany 3 IX 1948 r. i wyrokami WSR w Rzeszowie 4 III 1949 r. skazany na 8 lat więzienia. Wyzdł na wolność w grudniu 1954 r. ze zbiorów Dionizego Garbacza

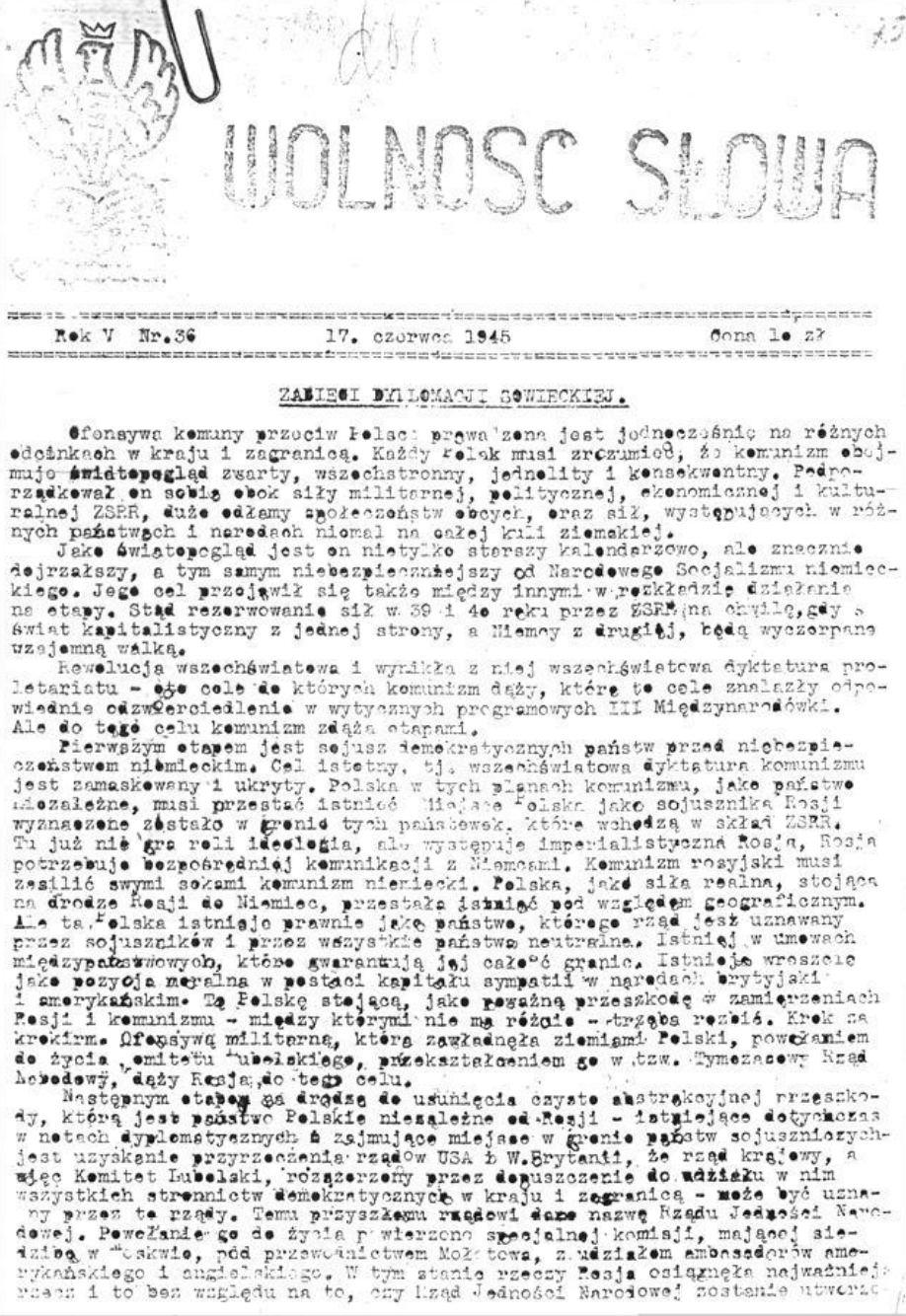

"Głos Prawdy Polskiej", dwutygodnik wydawany najprawdopodobniej przez SN z okolic Tarnowa i Rzeszowskiego, redagowany przez nieznanego bliżej "Bojara". W nr 29 z 29 VII 1945 r. tegoż pisma widnieje informacja o przechwyceniu przez UB kilku egzemplarzy gazety, aresztowaniu jednej osoby i udaniu się redaktora "Bojara" na "chwilowy urlop". ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Stalowej Woli

Janina z Oleszkiewiczów Przysiężniakowa "Jaga", żona Franciszka Przysiężniaka. W kwietniu 1945 r. aresztowana przez UB (była w 7 miesiącu ciąży). Po brutalnym całonocnym przesłuchaniu zawieszono ją do Kuryłówki, gdzie została wypuszczona do domu, a następnie na oczach rodziców zastrzelona serią w plecy przez funkcjonariuszy UB.

ze zbiorów Dionizego Garbacza

"Wolność Słowa", winieta tygodnika wydawanego przez SN w Przemyślu, ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Stalowej Woli

NARODOWE ZJEDNOCZENIE WOJSKOWE (NZW)

Dezerterzy z armii Żymierskiego w Ożannie, w drodze na uroczystą przysięgę, ze zbiorów Dionizego Garbacza

Uroczystości z okazji święta 3 maja 1945 r. w Ożannie, połączone z Mszą Św. i przysięgą złożoną przez oddziały leśne Inspektoratu "Hanka" NZW oraz dezerterów z Wojska Polskiego. Przysięgę odbierał Franciszek Przysiężniak "Ojciec Jan". Kilka dni później, 7 maja, oddziały te stoczyły pod Kuryłówką zwycięską bitwę z ekspedycją wojsk NKWD. (Patrz także fotografie poniżej) ze zbiorów Dionizego Garbacza

NARODOWE ZJEDNOCZENIE WOJSKOWE (NZW)

Tadeusz Gajda "Turzan", por., od kwietnia 1945 do kwietnia 1946 r. dowódca oddziału PAS NZW Okręgu Rzeszów. Następnie dowódca PAS NZW na terenie powiatów: tarnobrzskiego, dębickiego i mieleckiego. Aresztowany w sierpniu 1946 r. koło Pałacu Strzeleckiego w Tarnowie, został skazany na karę śmierci. Zamordowany 14 X 1946 r. w więzieniu na Montelupich w Krakowie. ze zbiorów Dionizego Garbacza

Żołnierze "Tarzana", od lewej: Franciszek Sobczyszyn "Żubr" kpr. podch., wcześniej szeregowiec w Szkole Saperów w Przemyślu, z której zdezerterował 20 V 1945 r., skazany przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Lublinie 27 IX 1945 r. na karę 10 lat więzienia (zmniejszoną na mocy amnestii do 5 lat) oraz na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat; Edward Gurdak "Lipa", skazany w tym samym procesie na karę 7 lat więzienia (zmniejszoną na mocy amnestii o 5 lat) oraz na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata; Władysław Sander "Sokół"; Bronisław Grudzeń, skazany przez WSO w Lublinie 21 IX 1945 r. na łączną karę 7 lat więzienia oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 4 lata; Jan Oczak pchor., wcześniej szeregowiec w Szkole Saperów w Przemyślu, z której zdezerterował 20 V 1945 r., skazany przez WSO w Lublinie 27 IX 1945 r. na karę 10 lat więzienia (zmniejszoną na mocy amnestii do 5 lat) oraz na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 5 lat. ze zbiorów Bogusława Szwedo

Józef Gajda "Zawisza", ppor. w PAS NZW Okręgu Rzeszów. Walczył w oddziale swojego syna Tadeusza Gajdy "Tarzana". Aresztowany przez UB 8 VIII 1946 r. w Mielcu. Skazany na karę śmierci. Zamordowany 26 XI 1946 r. w więzieniu w Rzeszowie. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Eugeniusz Tomaszewski "Kop", żołnierz kampanii wrześniowej w 1939 r., później ZWZ-AK. Brał udział w akcji "Burza". Od stycznia 1945 r. pracownik II Komisariatu Milicji Obywatelskiej w Kielcach, skąd później zdezerterował. W oddziale por. Tadeusza Gajdy "Tarzana" od maja 1945 r.; pełnił obowiązki szefa oddziału, następnie kwatermistrza. Aresztowany 16 XI 1945 r.; wyrokiem WSR w Rzeszowie 21 VI 1946 r. skazany na karę śmierci. Zamordowany 18 VII 1946 r. w Rzeszowie. ze zbiorów Dionizego Garbacza

Wieś Iwkowa koło Tarnowa, lato 1946 r. Żołnierze PAS NZW Inspektoratu Tarnów podczas gry w szachy; od lewej: NN, Teodor Grabowski Kukulka", NN, por. Tadeusz Gajda "Tarzan", NN, ppor. Józef Gajda "Zawisza". ze zbiorów Bogusława Szwedo

Franciszek Sobczyszyn "Żubr", kpr. pchor., oddział por. Tadeusza Gajdy "Tarzana". ze zbiorów Bogusława Szwedo

Bolesław Maślach "Ryś", żołnierz oddziału "Tarzana", skazany przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Lublinie 27 IX 1945 r. na karę 8 lat więzienia (zmniejszoną na mocy amnestii o 5 lat) oraz na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 3 lata. ze zbiorów Bogusława Szwedo

Pamięciowy portret Józefa Zadzińskiego "Wołyniaka", wykonany przez Stanisława Rudzińskiego. Józef Zadziński, od 1941 r. żołnierz NOW, od wiosny 1943 r. w oddziale mjr. Franciszka Przysiężniaka "Ojca Jana". W końcu 1943 r. po klęsce pod Grabą założył własny oddział. Latem 1944 r. podczas wkraczania wojsk sowieckich na Rzeszowszczyznę umożliwił im przeprawę przez San. Z rozkazu Komendy Okregu NOW pełnił funkcję komendanta milicji w Łęzajsku. We wrześniu 1944 r. wyruszył na pomoc walczącej Warszawie. Aresztowany, został wysłany poprzez obóz w Bakończycach na Wschód transportem, z którego zbiegł. Po powrocie odwrócił oddział. Brał udział w bitwie pod Kuryłówką, wielokrotnie rozbił posterunki milicji na Zasaniu. Popelnił samobójstwo 31 XII 1946 r.

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Niemiecka mapa przedstawiająca teren działania oddziału Józefa Zadzińskiego "Wołyniaka".

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Partyzanci "Wołyniaka"; od lewej: Adam Kusz "Adam", "Garbaty" (zginął 19 VIII 1950 r. podczas oblavy urzędowej przez UB - KBW); Józef Krzysztanowicz "Hanys" (w 1950 r. aresztowany przez UB, skazany we Wrocławiu na 6 lat więzienia, zwolniony po 3 latach); Mikołaj Paśnik "Jastrzęb" (aresztowany w listopadzie 1946 r., dwukrotnie sądzony, skazany w 1947 r. na 5, a w 1951 r. na 10 lat więzienia. Zmarł w 1954 r. w szpitalu w Stalowej Woli).

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Mikołaj Paśnik "Jastrzęb", "Mikołaj", żołnierz oddziału mjr. Franciszka Przysiężniaka "Ojca Jana", aresztowany w listopadzie 1944 r. przez NKWD (podczas tej operacji zastrzelono jego narzeczoną Józefę Tapper, próbującą go ostrzec). Zbiegł z aresztu w Ulanowie. Wstąpił do oddziału "Wołyniaka", w 1946 r. został jego zastępcą. Uczestnik wielu akcji. Wykonawca kilku wyroków śmierci na funkcjonariuszach UB i NKWD. W maju 1946 r. odszedł z oddziału; w listopadzie tego samego roku został aresztowany przez UB i skazany wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie: 5 IX 1947 r. na 5 lat więzienia (na mocy amnestii karę zmniejszono o połowę), a 26 IV 1951 r. na 10 lat więzienia. Zmarł w szpitalu w Stalowej Woli w 1954 r.

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Partyzanckie małżeństwo: Aleksander Piłyński "Kula" (żołnierz oddziału "Ojca Jana", potem "Wołyniaka", ranny pod Kuryłówką, ujawnił się w kwietniu 1947 r., mimo to aresztowany), wraz z żoną Stefanią Krupą-Piłyńską oraz synkiem Andrzejem (obecnie znanym rzeźbiarzem, autorem nagrobka Józefa Zadzińskiego, zamieszkałym w USA).

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Żołnierze "Wołyniaka" w Świeradowie na ziemiach zachodnich w maju 1946 r. podczas wizyty u Wandy i Józefa Krzysztanowiczów. Od lewej: Ferdynand Romaniak "Klon", Bolesław Nowicki "Smuga", Stanisław Pelczar "Majka", Wanda Krzysztanowicz, Tadeusz Haliniak "Opium".

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Od lewej: Wanda Bojarska-Krzysztanowicz, sanitariuszka w oddziale "Wołyniaka", oraz por. Stanisław Pelczar "Majka" na Śnieżce w 1946 r.

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Sztandar oddziału Józefa Zadzińskiego "Wołyniaka".

fot. ze zbiorów Dionizego Garbacza

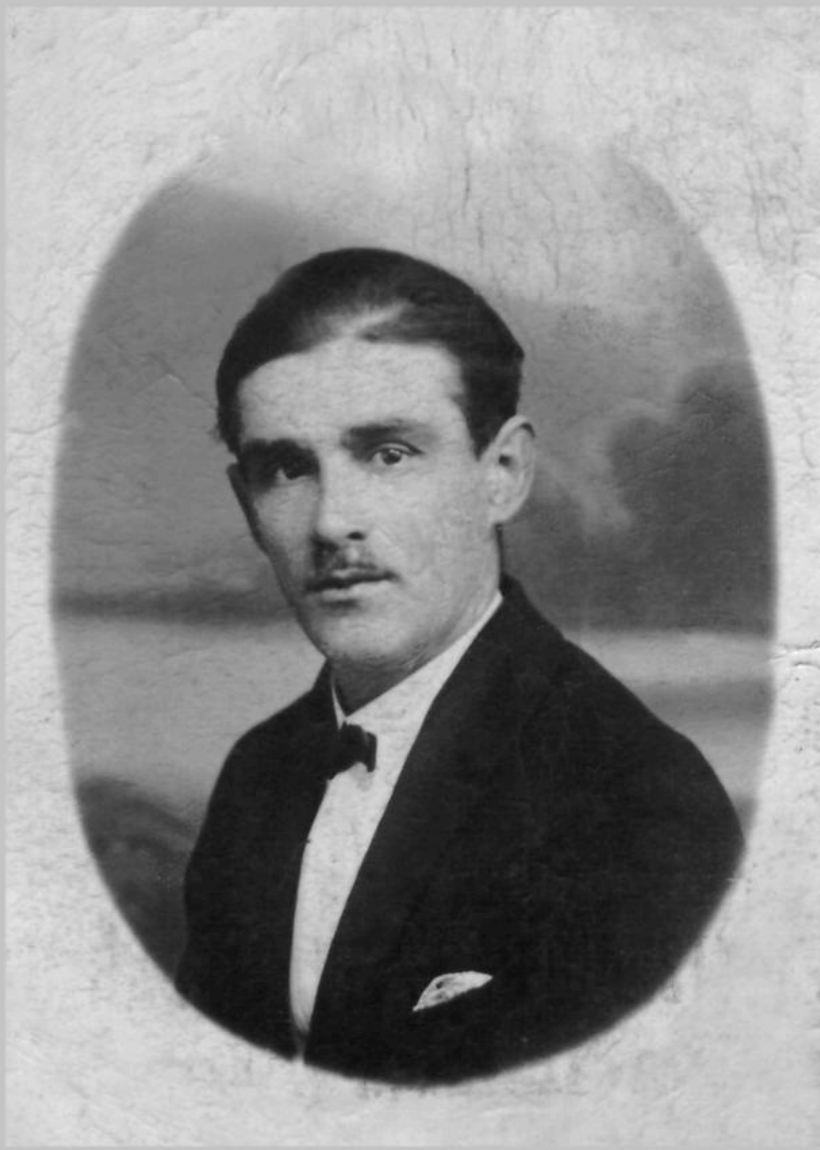
Ludwik Węclaw "Śląski", "Zenon", "Kłos", "Mariusz", "8012", członek SN, żołnierz kampanii wrześniowej 1939 r., od kwietnia 1940 r. w NOW w Leżajsku. Po ucieczce z więzienia gestapo ukrywał się. W lipcu 1941 r. objął funkcję komendanta Placówki NOW Leżajsk, a pod koniec 1942 r. komendanta NOW na powiat łańcucki. W listopadzie 1943 r. przeszedł do oddziału Franciszka Przysiężniaka "Ojca Jana", w którym pełnił funkcję oficera łącznikowego z Komendą Okręgu NOW; w nim też uczestniczył w akcji "Burza". Zagrożony aresztowaniem przez UB, od listopada 1944 r. ukrywał się. W styczniu 1945 r. został komendantem NZW na powiat łańcucki. Utrzymywał stałe kontakty z oddziałami leśnymi "Wołyniaka", "Majki", "Tarzana", "Mewy" i "Ospatego". Po reorganizacji Okręgu na początku 1946 r. został komendantem Inspektoratu "Hanka" ("Halina"), obejmującego powiaty Łańcut, Przeworsk, Niska i Janów Lubelski, pełniąc zarazem funkcję szefa wywiadu i kontrwywiadu. Był jednocześnie kierownikiem wydziału organizacyjnego Zarządu Okręgu SN w Rzeszowie. Po rozpracowaniu działalności Rzeszowskiego Okręgu NZW przez WUBP w Rzeszowie, 9 VIII 1948 r. został aresztowany. W procesie rzeszowskiego kierownictwa Okręgu NZW, 30 V 1949 r. WSR w Rzeszowie skazał go na trzykrotną karę śmierci. Został zamordowany 5 IX 1949 r. na Zamku w Rzeszowie.

ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy AK Oddziału w Leżajsku

Marian Kosiński "Miś", żołnierz "Szarych Szeregów" oraz AK w Leżajsku. Od 1945 r. żołnierz NZW, łącznik przy Okręgu PAs. Wielokrotnie aresztowany i przesłuchiwany przez UB w Łańcucie. Po maturze konsekwentnie nie przyjmowany na studia, mimo pozytywnie zdawanych egzaminów. Jesienią 1952 r., w ramach zastępczej służby wojskowej, zesłany na 2 lata do 16 Karnego Batalionu Górniczego w Katowicach.

ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy AK Oddziału w Leżajsku

Edward Garbacki "Róża", "Osce", w Inspektoracie "Hanka" NZW pełnił funkcję skarbnika. Aresztowany w 1948 r. przez UB w Rzeszowie, w procesie kierownictwa Okręgu Rzeszowskiego NZW wyrokiem WSR w Rzeszowie 30 V 1949 r. został skazany na karę śmierci i zamordowany 5 IX 1949 r. na Zamku w Rzeszowie. Miejsce jego pochówku pozostaje nieznane.

ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy AK Oddziału w Leżajsku

Irena Lidia Chmura "Marta", w latach 1942-1946 łączniczka, kolporterka i kwatermistrz NOW, a następnie NZW w Leżajsku. 15 XII 1949 r. WSR w Rzeszowie skazał ją na karę 5 lat i 6 miesięcy więzienia (zamienioną na mocy amnestii na 2 lata i 9 miesięcy więzienia) oraz utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na 1 rok wraz z przepadkiem całego mienia. Była więziona w Łańcucie, Rzeszowie, Przemyślu i Fordonie. Zwolniona w 1952 r.

ze zbiorów Stanisława Chmury

Władysława Węclaw "Wiktoria", "Marta", z d. Jedynacka, żona komendanta Inspektoratu "Hanka" Ludwika Węclawa "Śląskiego", łączniczka NOW i NZW. Aresztowana przez UB w Rzeszowie w 1949 r., została skazana przez WSR w Rzeszowie na 5 lat więzienia.

ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy AK Oddziału w Leżajsku

Piotr Woźniak "Olszyna", "Wanda", "Wigor", "Wir", uczestnik kampanii wrześniowej w 1939 r., więzień NKWD w Rawie Ruskiej; żołnierz ZWZ-AK, szef II Oddziału Sztabu Okręgu AK Tarnopol; członek organizacji "Nie". W Komendzie Okręgu NZW Rzeszów kolejno: pracownik wywiadu i kontrwywiadu, szef Sztabu, a od grudnia 1945 r. komendant Okręgu. W kwietniu 1947 r. wydał podkomendnym rozkaz ukrycia broni, sprzętu i archiwów, a następnie ujawnienia się w komisjach amnestyjnych. Aresztowany 22 VIII 1948 r., był przesłuchiwany w WUBP w Rzeszowie. Podczas kilkunastomiesięcznego śledztwa poddany wymyślnym torturom. 30 V 1949 r. został skazany przez WSR w Rzeszowie na dwukrotną karę śmierci, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz na przepadek całego mienia. Wyrok ten został zamieniony przez Najwyższy Sąd Wojskowy na łączną karę 10 lat więzienia. Po skazaniu przeszedł jeszcze kilkumiesięczne śledztwo w więzieniu Głównego Zarządu Informacji Wojskowej w Warszawie. Karę odbywał we Wronkach i w Warszawie. Został zwolniony z więzienia w 1955 r.

ze zbiorów Grzegorza Ostasza

Stanisław Andrzej Białkowski "Tomek", żołnierz Okręgu Lwowskiego AK, w latach 1944-1946 działał w Okręgu Rzeszowskim NZW jako komendant żandarmerii podziemnej. Aresztowany w 1948 r. przez UB, po ciężkich przesłuchaniach (m.in. spędził miesiąc w celi śmierci) został skazany na karę 12 lat więzienia.

ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy AK Oddziału w Leżajsku

Ludwik Kosiński "Harczerz", "Luli", żołnierz ZWZ i AK w Leżajsku; po aresztowaniu przez gestapo w 1941 r. więzień Majdanka, Oświęcimia i Mauthausen-Gusen. Po 1945 r. członek NZW. Aresztowany 1 I 1947 r., przesłuchiwany był przez UB w Rzeszowie, Krakowie i Warszawie. Skazany na 8 lat więzienia, wyrok odsiadywał we Wronkach. Na wolność wyszedł w 1954 r. ze zbiorów Światowego Związku Żołnierzy AK Oddziału w Leżajsku

NARODOWE ZJEDNOCZENIE WOJSKOWE (NZW)

Oddział Adama Kusza "Adama", "Garbatego", w 1950 r. Leżą od lewej: Andrzej Dziura "Stryj" (zginął 19 VIII 1950 r. podczas obławy UB - KBW), Andrzej Kiszka "Dąb" (aresztowany 2 I 1962 r.); siedzą od lewej: Stanisław Marciniak, Tadeusz Parylak "Czarny" (zginął 19 VIII 1950 r. podczas obławy UB - KBW), Michał Krupa "Wierzba" (aresztowany 11 II 1959 r., skazany na 15 lat więzienia); stoją od lewej: Adam Kusz "Adam" (zabity 19 VIII 1950 r. podczas obławy UB - KBW), Kazimierz Zabiegliński, Tadeusz Haliniak "Opium", Józef Kłyś, Władysław Ożga, Wiktor Pudelko "Wiktor" (zginął 19 VIII 1950 r. podczas obławy UB - KBW).
ze zbiorów Dionizego Garbacza

Żołnierze oddziału Adama Kusza "Garbatego", z radiostacją. Od lewej: Adam Kusz "Garbaty", Tadeusz Parylak "Czarny", Tadeusz Haliniak "Opium". Wszyscy zginęli 19 VIII 1950 r. podczas obławy urządzonej przez UB - KBW.
ze zbiorów Dionizego Garbacza

Sierpień 1950 r. Oddział pod dowództwem Adama Kusza "Garbatego". Fotografia wykonana kilka dni przed zlikwidowaniem oddziału przez grupę operacyjną KBW - UB 19 VIII 1950 r.
ze zbiorów Skarbimira Sochy

Żołnierze z oddziału Adama Kusza "Garbatego". Od lewej leżą: Tadeusz Haliniak "Opium", Wiktor Pudelko "Wiktor", Michał Krupa "Wierzba", NN.
ze zbiorów Dionizego Garbacza

Żołnierze z oddziału Andrzeja Kusza "Garbatego", w 1950 r. Od lewej: Adam Kusz "Garbaty", Michał Krupa "Wierzba", Wiktor Pudelko "Wiktor", Tadeusz Haliniak "Opium".
ze zbiorów Dionizego Garbacza

Żołnierze oddziału Adama Kusza "Garbatego". Od lewej stoją: Tadeusz Haliniak "Opium", Adam Kusz "Garbaty"; od lewej siedzą: Wiktor Pudelko "Wiktor", Michał Krupa "Wierzba".
ze zbiorów Dionizego Garbacza

Żołnierze oddziału Adama Kusza "Garbatego". Pierwszy z prawej: Michał Krupa "Wierzba"; drugi: Tadeusz Haliniak "Opium"; pozostali NN.
ze zbiorów Dionizego Garbacza

Stanisław Pelczar "Majka" żołnierz oddziału Franciszka Przysiężniaka "Ojca Jana", od kwietnia do czerwca 1944 r. przydzielony do polsko-sowieckiego oddziału partyzanckiego Mikołaja Kunickiego "Muchy". Od marca 1945 r. dowódca oddziału leśnego NZW w Okręgu Rzeszów. Wspólnie z oddziałem "Wołyniaka" brał udział w akcjach skierowanych przeciw UPA, 7 V 1945 r. uczestniczył w zwycięskiej bitwie z ekspedycją NKWD pod Kuryłówką. W czerwcu 1945 r. jego oddział został rozbity przez UB i NKWD w Starym Narciu pow. Nisko. Aresztowany 8 VIII 1945 r., wyrokiem Sądu Garnizonowego w Przemyślu 8 II 1946 r. został skazany na 6 lat więzienia w zawieszaniu. Wkrótce wyjechał na Śląsk, gdzie nawiązał kontakt z NSZ. W listopadzie tego samego roku ponownie aresztowany i w czerwcu 1946 r. wyrokiem WSR w Katowicach skazany na 15 lat więzienia. Wyszedł na wolność na mocy amnestii w 1952 r. Inwigilowany przez UB, potem SB, ciężko chory, w 1976 r. popełnił samobójstwo.

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Od prawej: por. Stanisław Pelczar "Majka", dowódca oddziału PAS NZW Okręgu Rzeszów oraz Henryk Kowalczyk "Lis".

ze zbiorów Skarbimira Sochy

Skarbimir Socha "Jaskółka", we wrześniu 1939 r. pełnił służbę pomocniczą w Korpusie Ochrony Pogranicza. W październiku 1939 r. uciekł z niewoli niemieckiej. W styczniu 1940 r. wstąpił do ZWZ. Ukończył podziemną podchorążówkę, został żołnierzem Kierownictwa Dywersji Obwodu AK Stalowa Wola. Za udział w akcji "Burza" odznaczony Krzyżem Walecznych. Aresztowany 29 X 1944 r. przez funkcjonariuszy PUBP w Nisku. Pomimo tortur nie przyznał się do przynależności do AK. W marcu 1945 r. został zwolniony. Wstąpił do NZW. Zorganizował nieudany zamach na szefa PUBP w Nisku Stanisława Suproniuka. Został zastępcą dowódcy oddziału partyzanckiego por. Stanisława Pelczara "Majki". Wziął udział w bitwie pod Kuryłówką. Po wyjeździe na ziemie zachodnie, 24 VI 1946 r. aresztowany przez UB, przeszedł ciężkie śledztwo, w wyniku którego stał się inwalidą. Został skazany na 8 lat więzienia. Po amnestii wyszedł na wolność. Jeszcze dwukrotnie był sądzony za tzw. przestępstwa urzędnicze. Łącznie w więzieniu spędził 3 lata.

ze zbiorów Skarbimira Sochy

Skarbimir Socha "Jaskółka" i Ferdynand Romaniak "Klon". Zdjęcie wykonane 10 V 1945 r. w lasach koło Malenisk podczas odpoczynku po bitwie pod Kuryłówką.

ze zbiorów Skarbimira Sochy

Oddział por. Stanisława Pelczara "Majki"; lasy Maleniska, maj 1945 r.; od prawej: Skarbimir Socha "Jaskółka", Izabela Kowarzyk "Grażyna", Stanisław Kuziara "Bokser", Tadeusz Haliniak "Opium", Józef Kostański "Słowik", Władysław Zawadzki; pozostali NN.

ze zbiorów Skarbimira Sochy

Lasy rudnickie, czerwiec 1945 r., oddział por. Stanisława Pelczara "Majki", od prawej: Stanisław Kuziara "Bokser", NN wręcza leśne kwiaty Marii Sochowej ps. "Mama", Zbigniew Lubojemski "Grom".

ze zbiorów Skarbimira Sochy

ze zbiorów Skarbimira Sochy
Oddział por. Stanisława Pelczara "Majki"; lasy rudnickie, czerwiec 1945 r.; od prawej: Kazimierz Gajda "Orle", NN, Maria Socha "Mama", Józef Kostański "Słowik", Jan Szymonik.

Antoni Żubryd "Orłowski", "Zuch", uczestnik obrony Warszawy we wrześniu 1939 r. Od zimy 1939 r. współpracownik wywiadu sowieckiego. W listopadzie 1941 r. aresztowany przez gestapo, we wrześniu 1943 r. skazany został przez niemiecki sąd wojskowy na karę śmierci. Uciekł z miejsca egzekucji. Jesienią 1944 r. wstąpił do UB; został zastępcą szefa PUBP w Sanoku. Utrzymywał kontakt z antykomunistycznym podziemiem, m.in. z Józefem Czuchrą "Orskim" i SN. Zagrożony aresztowaniem, w czerwcu 1945 r., po uprzednim uwolnieniu więźniów z PUBP, wraz z kilkoma współpracownikami "uciekł do lasu". Odjął dowództwo nad kilkudziesięciuosobowym oddziałem - formalnie podporządkowanym NSZ - który przyjął nazwę - Samodzielnego Batalionu Operacyjnego NSZ. Stoczył on wiele zwycięskich potyczek z grupami operacyjnymi NKWD, UB i KBW. Przeprowadził także szereg akcji likwidacyjnych. Zamordowany przez agenta UB 24 X 1946 r. Ostatnich jego żołnierzy aresztowano w 1949 r. ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Wyroki sądu za przynależność do bandy „Żybryda“

RZESZÓW. — Za przynależność do nielegalnej organizacji N. S. Z. w grupie „Żybryda“, będącej postrachem dla spokojnej ludności w powiatach sanockim i brzozowskim, wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 15. 11. 1946 r. zostali skazani: 1) Józef Mazur na 12 lat więzienia i na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez okres 5 lat, 2) Władysław Maślany na 12 lat więzienia i na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez 5 lat, 3) Stanisław Romanek na 15 lat więzienia i na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych przez okres 5 lat, 4) Marian Kuczera na 6 lat więzienia i na utratę praw publicznych i obywatelskich honorowych przez okres 3 lat.

Artykuł Wyroki sądu za przynależność do bandy Żubryda, "Dziennik Rzeszowski" z 24 XI 1946 r. fot. Igor Witowicz - IPN Oddział w Rzeszowie

NARODOWE SIŁY ZBROJNE (NSZ)

Janina Żubryd "Jasiek", z d. Praczyńska, żona Antoniego Żubryda, zamordowana wraz z nim 24 X 1946 r. przez agenta UB. ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Mieczysław Kocyłowski "Czarny", pierwszy zastępca Antoniego Żubryda. Aresztowany przez UB 22 V 1946 r., został zwolniony z więzienia w 1950 r. ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Dnia 22 czerwca 1947 r. DO
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
OB. BOLESŁAWA BIERUTA

Przedmiot sprawy
=====

Sprawa b.funkcyj. M.O. KOCYŁOWSKIEGO Kazimierza, skazanego wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 23 maja 1947 r. na karę śmierci z utratą praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze i z przypadkiem mienia za przestępstwa z art. 3 dekretu o ochronie Państwa i z art. 1 § 2 i 3 MKK.

Dane osobowe
=====

KOCYŁOWSKI Kazimierz s. Michała i Marii z d. Wojtowicz, urodz. 27 lipca 1925 r. w Samborze, narod. polskiej, obywatel polski, kawaler, ślusarz - uprawcz z ukończonymi 6 kl. szkoły powsz., 1 kl. gimn. i 3 kl. szkoły zawodowej, w wojsku nie służył, przed dezercją milicjant na posterunku M.O. w Woli Miechowej pow. Lesko, bezpartyjny, bez majątku, niekarany.

Opis czynu
=====

Dnia 17 sierpnia 1945 r. zdezerterował z bronią z posterunku M.O. w Woli Miechowej i wstąpił do bandy z pod znaku NSZ Kossakowskiego, od niego zaś przeszedł się do bandy Żubryda. W bandzie tej był dowódcą pododdziału liczącego 24 ludzi. W okresie od sierpnia 1945 r. do czerwca 1946 r. w bandzie, z bronią, dopuścił się szeregu napadów rabunkowych na terenie powiatów sanockiego, leskowskiego i brzozowskiego. Na rozprawie przyznał się do udziału w 11 napadach. Dnia w październiku 1945 r. na terenie powiatu sanockiego wziął udział w gwałtownym zamachu na jadących autem funkcjonariuszy UB. W wyniku obustronnej strzelaniny 6-ciu funkcjonariuszy UB odniosło rany. Dnia 30 kwietnia 1946 r. na terenie tegoż powiatu wziął udział w rozbrojeniu 5-ciu funkcjonariuszy UB, z których 3-ech z rozkazu Żubryda zastrzelono. Do obu tych gwałtownych zamachów KOCYŁOWSKI przyznał się na rozprawie i opisał dokładnie przebieg każdego z nich. Za każdy z tych zamachów skazany został na karę śmierci z utratą praw na zawsze i z przypadkiem mienia. Skład sądujący zaopiniował, że skazany na łaskę nie zasługuje.

OPINIA PREZESA NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO
=====

Mając na względzie, że skazany KOCYŁOWSKI jest dezertorem z szeregów Milicji Obywatelskiej, że w bandzie Żubryda, znanej ze swej aktywności i okrucieństwa, pełnił funkcję dowódcy

... / ...

Pismo do Bolesława Bieruta z prośbą o skorzystanie z prawa łaski w stosunku do Kazimierza Kocyłowskiego.

ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

pododdziału, że w okresie od października 1945 r. do chwili ujęcia w czerwcu 1946 r. dopuścił się szeregu napadów rabunkowych na terenie aż trzech powiatów i wziął udział w zbrojnym zamachu na funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa, o p i n i u j ę, że KOCYŁOWSKI na łaskę nie zasługuje. -

PREZES NAJWYŻSZEGO SĄDU WOJSKOWEGO
DR. CARNOWSKI WŁADYSŁAW - PŁK.

Ref. Płk. JDZ./Z.K.

DECYZJA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
=====

Zamienić karę śmierci na więzienie bezterminowe

20/10/47

Wskazać do R. S. W.

dn. 27 6 1947

sekr.

Wzrychnięcie zaniepokojenia o porządek

skazany. 7/7 1947

Kazimierz Kocyłowski "Wichura", od jesieni 1944 r. funkcjonariusz MO w Woli Miechowej. W sierpniu 1945 r. zdezerterował. W listopadzie 1945 r. wraz z grupą żołnierzy przeszedł do oddziału Żubryda, w którym pełnił funkcję dowódcy 3 kompanii, a potem zastępcy dowódcy kompanii. Aresztowany przez UB w czerwcu 1946 r., został skazany na karę śmierci, zamienioną na dożywocie. Zwolniony z więzienia w czerwcu 1957 r. ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Władysław Kudlik, żołnierz AK, od połowy 1945 r. w oddziale Antoniego Żubryda. W marcu 1946 r. w walce z grupą operacyjną MO i KBW dostał się do niewoli. Skazany na karę śmierci, 24 V 1946 r. został wraz z Władysławem Skwarcem zamordowany na stadionie w Sanoku podczas publicznej egzekucji. ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Ujęcie dowódcy bandy NSZ

RZESZÓW. Onegdaj organy MO we-
spół z organami UB ujęły kilku dowód-
ców band NSZ na terenie naszego wo-
jewództwa.

Miedzy inn. ujęty został Korona-Kra-
kus, dowódca band NSZ na powiaty
Brzozów, Krosno i Sanok, oraz Misiuk
(pseudonim Dziadek).

W czasie walki zabity został dowódca
bandy NSZ — Mundek a jego zastępcą
dezterter z UB Rzeszów — b. chorąży
Sem (pseudonim Orzeł Biały) został
żywcem spalony w czasie pożaru w oto-
czonej chacie.

Banda Korony-Krakusa dokonywała na
bezbronnej ludności napadów rabunko-
wych i ostatnio obrabowała gospodarzy
z Budziwoja, Sielnicy, Bliznego i td.
Członkowie jej mają na swym sumieniu
szereg mordów na działaczach społecz-
nych i funkcjonariuszach MO i UB.

Pojmany dowódca bandy — Misiuk

podaje, iż te bandy, które nie zostały
jeszcze przez organa bezpieczeństwa zu-
pełnie zlikwidowane, są już w stanie
ostatecznego rozkładu. Na przykład groź-
ny bandyta Żubryd, zdegradowany przez
swych kompanów, szukał schronienia
w bandzie Misiuka.

Pod naciskiem Wojsk Bezpieczeństwa i
Wewnętrznej bandy Wołyniaka i Za-
pory wycofały się zupełnie z terenu
województwa rzeszowskiego.

Artykuł Ujęcie dowódcy bandy NSZ, "Dziennik Rzeszowski"
z 11 X 1946 r.
fot. Igor Witowicz - IPN Oddział w Rzeszowie

Władysław Skwarc, żołnierz AK, od połowy 1945 r. w oddziale Antoniego Żubryda. W marcu 1946 r., ranny w walce z grupą operacyjną MO i KBW, dostał się do niewoli. Skazany na karę śmierci, 24 V 1946 r. został zamordowany na stadionie w Sanoku. Jego egzekucję przeprowadzono w obecności przymusowo spędzonej ludności Sanoka, w tym młodzieży szkolnej. ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Członkowie bandy Żubryda zawisli na szubienicy

SANOK — Dnia 22 maja br. odbyła się przed Sądem Doraźnym na Sesji Wyjazdowej w Sanoku - sprawa karna przeciwko trzem członkom bandy NSZ pod dowództwem Żubryda.

Na ławie oskarżonych zasiedli:

- 1) Kudlik Władysław,
- 2) Rymiak Władysław,
- 3) Hertig Leopold.

W toku procesu Sądowego ustalono,

że wszyscy trzej oskarżeni należeli do zbrojnej, terrorystycznej (organizacji) bandy NSZ, grasującej na terenie pow. sanockiego, gdzie posługując się auto-
matyczną bronią w ciągu miesiąca kwie-
tnia systematycznie napadali na mie-
szkańców okolicznych wsi i spółdzielnie,
zabierając im dobytek, pieniądze i to-
wary potrzebne dla ludności, a ponadto
napadali i rozbijali miejscowe poste-
runki M. O.

W wyniku rozprawy oskarżeni Kudlik i Rymiak skazani zostali na karę śmierci i utratę praw publicznych i obywatel-
skich na zawsze.

Hertig na 15 lat więzienia oraz utratę
praw publicznych i obywatelskich praw
honorowych na okres 10-ciu lat.

Oдноśnie oskarżonych na karę śmierci
wyrok wykonano w dniu 14. 5. br. o go-
dzinie 8-mej rano przez powieszenie na
Stadionie miejskim w Sanoku.

Notatka prasowa z "Dziennika Rzeszowskiego" z 1946 r.
ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Henryk Książek, żołnierz oddziału Antoniego Żubryda. Ranny 18 V 1946 r., dostał się do niewoli. Został skazany na karę śmierci i zamordowany w końcu maja 1946 r. w publicznej egzekucji na Rynku w Sanoku. Świadkowie twierdzą, że miał w czasie egzekucji zagipsowane usta. ze zbiorów Andrzeja Romaniaka

Zwłoki Antoniego Żubryda.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Groźny bandyta „Zubryd“ nie żyje

RZESZÓW — Banda „Zubryda“ grająca od szeregu miesięcy na terenie powiatów Sanok Brzozów i Krosno, miała na swym sumieniu morderstwa setek ludzi, w tym zaś dziesiątki działaczy społecznych i politycznych oraz budowniczych demokratycznej Polski.

Banda ta zgładziła m. i. szefa sztabu VIII Dywizji płk. Rajewskiego, szefa UB w Sanoku Sieradzkiego, oraz przedstawiciela Rządu Ukrainy dla spraw repatriacji.

W przeciągu ostatnich dwóch miesięcy w sanockim i brzozowskim banda była stale tropiona przez organa Urzędu Bezpieczeństwa i traciła kolejno poszczególnych członków.

Niebezpieczeństwo, w którym znalazła się banda „Zubryda“ na skutek nieustających obław UB jak też i ciągły ubytek członków, wpływały na rozpad i demoralizację, zaś kompani „Zubryda“ przejawiali coraz częściej tendencje do ujawnienia się i składania broni. Takiemu stanowisku zdecydowanie przeciwstawił się „Zubryd“, dążący za wszelką cenę do kontynuowania bandyckiej działalności i utrzymywania swych podwładnych w bezwzględnej posłuszeństwie. Dla utrzymania dyscypliny wśród kompanów „Zubryd“ karał ich chłostą, odbieraniem żołądka i t.p.

Na skutek tego bandyci zbuntowali się i wystąpili zbrojnie przeciwko „Zubrydowi“, zabili jego żonę, która dzieliła z „Zubrydem“ bandyckie

życie i brała udział we wszystkich bandyckich wyprawach.

Przy „Zubrydzie“ znaleziono zapis i listy jego dowódcy, w których omawia on wiele spraw i rabunków. W listach tych wskazywani są często działacze demokracji, o których bandyci piszą cynicznie, co należy z nich „zrobić“. Z listów tych wynika, że wszyscy członkowie partii demokratycznych byli niewygodni dla bandy i jako tacy przeznaczeni byli do likwidacji.

Zapiski te również ujawniają głęboką demoralizację i rozpad wśród innych band: wodzowie wzajemnie wrywają sobie członków i walczą między sobą. Żołd zdobywany jest z grabieży, członkowie band dokonują skoków na własną rękę, robiąc konkurencję przewódcom.

Śmierć „Zubryda“ jest równocześnie końcem jego bandy, która znajduje się w stadium ostatecznej likwidacji.

Artykuł Groźny bandyta Żubryd nie żyje, „Dziennik Rzeszowski“ z 30 X 1946 r.

fot. Igor Witowicz - IPN Oddział w Rzeszowie

Zwłoki żony Antoniego Żubryda - Janiny.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Antoni Żubryd i jego żona Janina, zamordowani 24 X 1946 r. przez agenta UB w Malinówce pod Brzozowem.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Wojciech Lis i Konstanty Kędziora

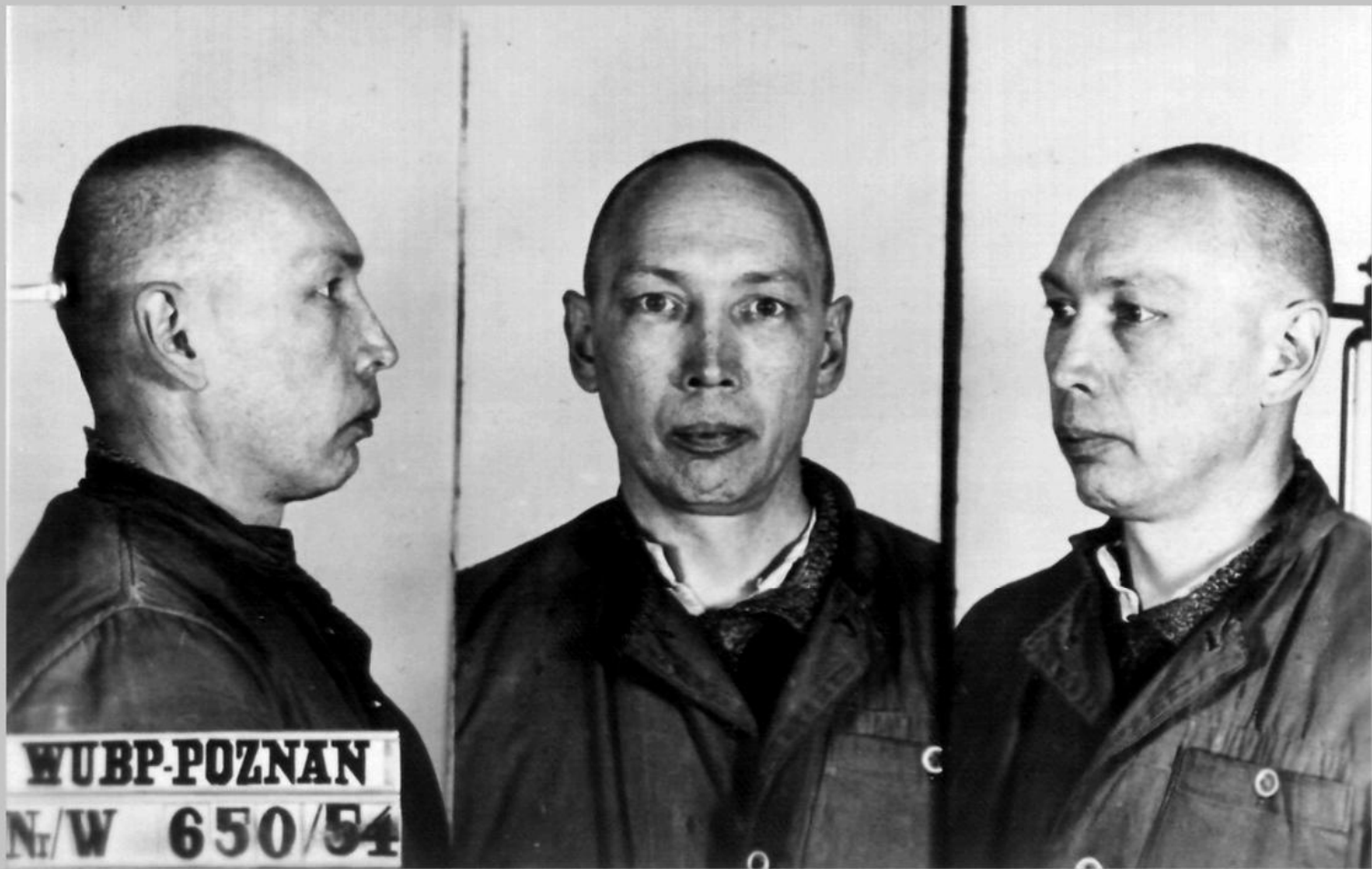
Wojciech Lis „Mściciel“, dowódca oddziału partyzanckiego AK operującego na pograniczu powiatów mieleckiego i kolbuszowskiego. W marcu 1945 r., podczas próby aresztowania przez funkcjonariuszy MO, uciekł do lasu; zorganizował samodzielny oddział zbrojny; od 1946 r. współpracował z oddziałem WłN mjr. Hieronima Dekutowskiego „Zapory“.

Działalność aż do początków 1948 r., przeprowadzając liczne akcje przeciwko MO i UB. Wskutek długotrwałych, wspólnych wysiłków PUBP w Mielcu i Kolbuszowej, został zamordowany 30 I 1948 r. przez agenta UB koło leśniczówki Pateraki.

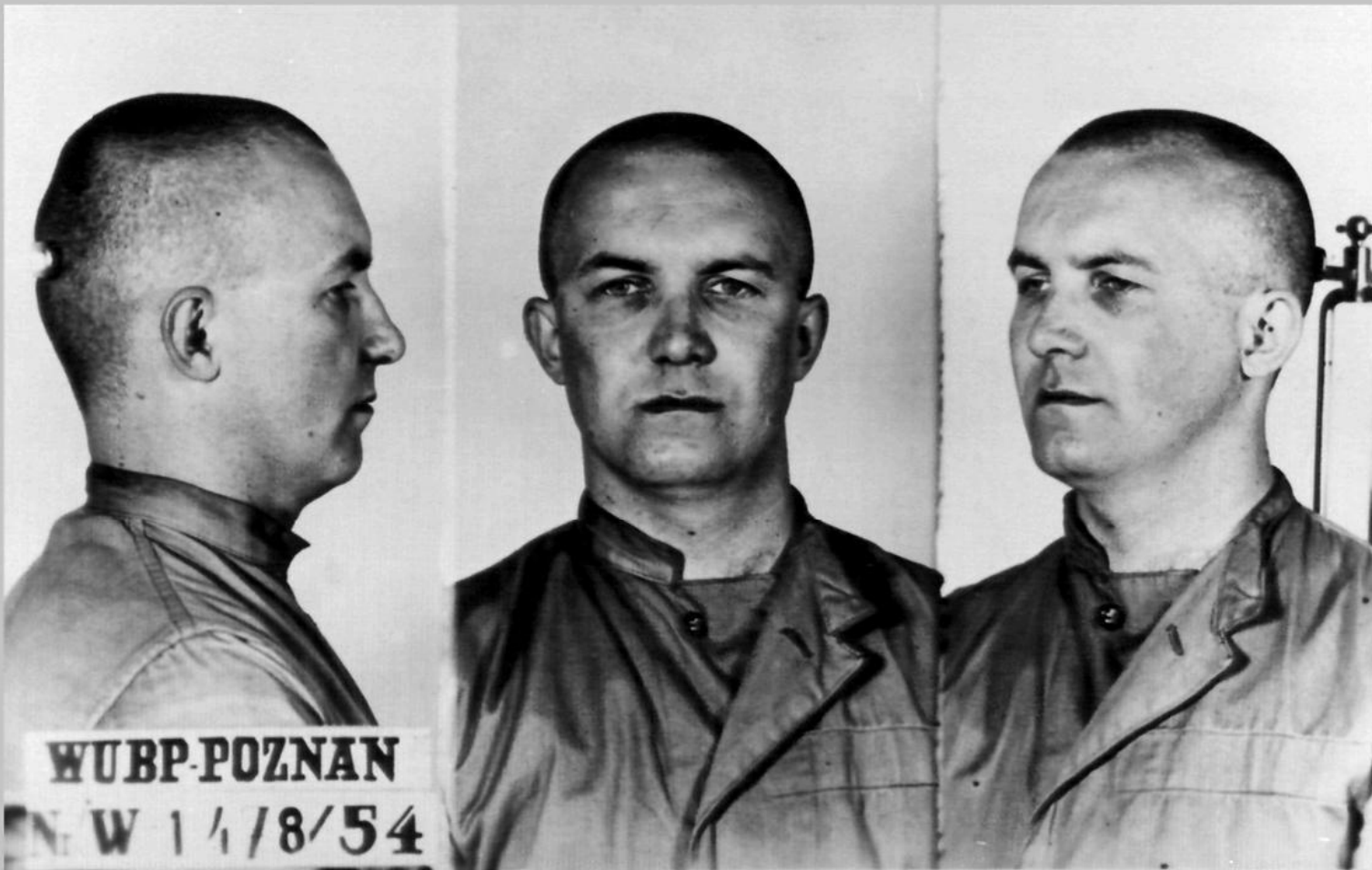
Konstanty Kędziora, członek oddziału Wojciecha Lisa i jego ostatni zastępca, zamordowany wraz z nim 30 I 1948 r. przez agenta UB.

z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Adam Wohański "Dunka", "Józef", żołnierz kampanii wrześniowej 1939 r., a następnie ZWZ-AK w Żydaczowie (Okręg Stanisławów). Uczestnik akcji dywersyjnych; oficer kontrwywiadu; autor zasadzki na funkcjonariuszy przemyskiego gestapo. Od maja 1945 r. działacz, a następnie kierownik Brygad Wywiadowczych Inspektoratu Przemysł. Od stycznia 1946 r. zastępca kierownika Okręgu BW Rzeszów i Przemysłu. Sądzony podczas rzeszowskiego procesu Brygad Wywiadowczych. Skazany w 1947 r. przez WSR w Rzeszowie na 12 lat więzienia. Wyrok ten, jako zbyt łagodny w opinii Najwyższego Sądu Wojskowego, został w 1949 r. zastąpiony karą śmierci, zamienioną następnie na dożywotnie więzienie, utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze oraz przepadek mienia. Karę odbywał we Wronkach, skąd zwolniono go w 1956 r.
ze zbiorów Grzegorza Ostasza

Jerzy Woźniak "Jacek", od 1941 r. żołnierz ZWZ-AK w Placówce Błażowa w Obwodzie AK Rzeszów. W 1945 r., zagrożony aresztowaniem przez UB, przedostał się na Zachód. W czerwcu 1946 r. wstąpił do II Korpusu gen. Andersa we Włoszech, skąd został skierowany do Delegatury Zagranicznej WiN. Jako kurier w sierpniu 1947 r. przybył do Polski; w IV Zarządzie Głównym WiN objął stanowisko szyfranta i oficera do specjalnych zleceń. Aresztowany 9 XII 1947 r. przez UB, został skazany przez WSR w Warszawie 10 XI 1948 r. na karę śmierci, utrzymaną w mocy przez Najwyższy Sąd Wojskowy, zamienioną następnie na dożywotnie więzienie. Wyszedł na wolność w 1956 r.
ze zbiorów Grzegorza Ostasza

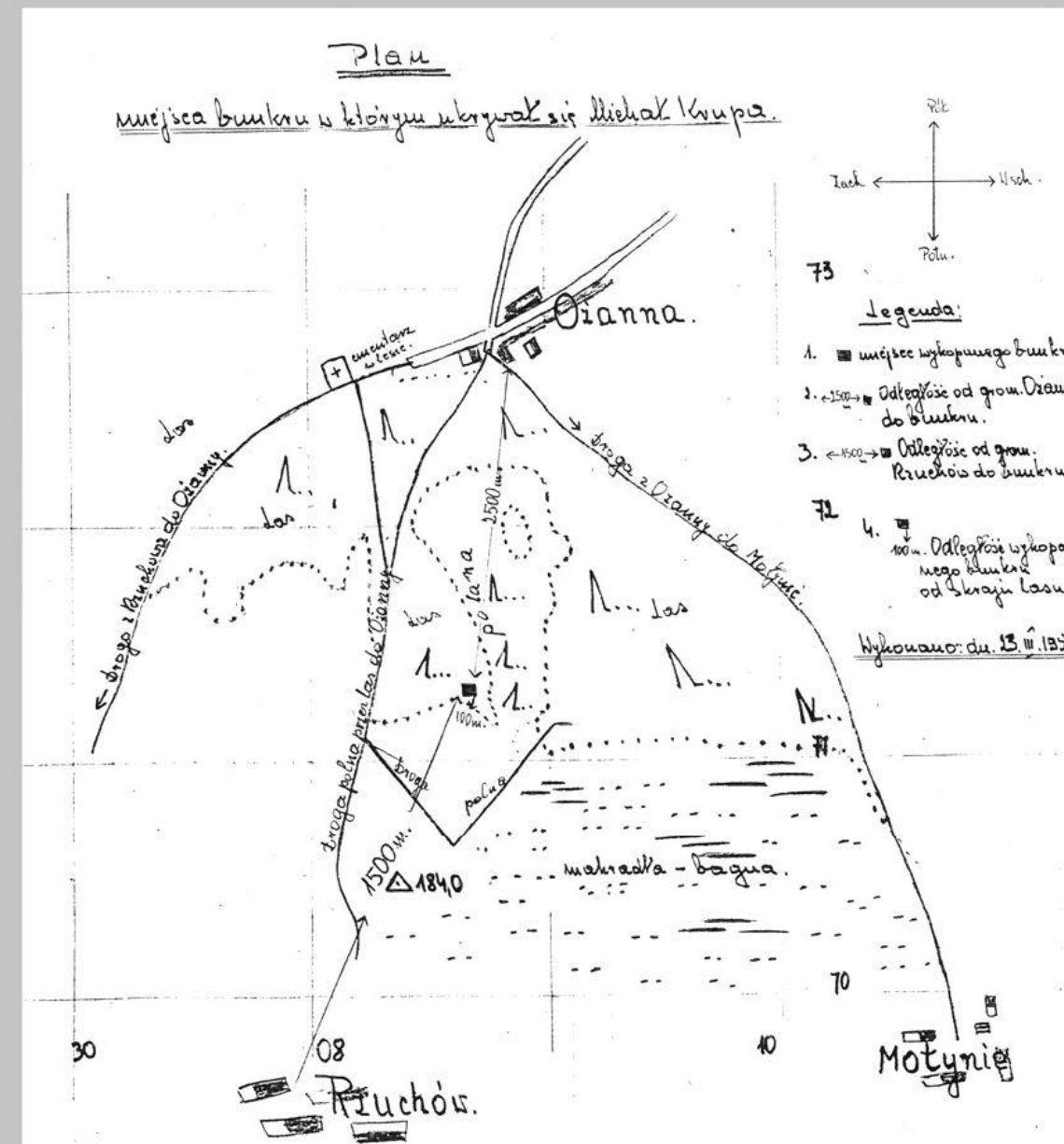
Stefan Buczek, w latach 1942-1944 żołnierz AK, pracownik poczty w Rzeszowie. Członek WiN, od początku 1946 r. do lutego 1947 r. pełnił funkcję informatora i gońca do powiatu Jasło. Skazany wyrokiem WSR w Rzeszowie 26 IV 1948 r. na karę 10 lat więzienia, utratę praw na 5 lat i przepadek mienia.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Jakub Tarnawski "Strzeżenie", "Beryn", od 1941 r. żołnierz ZWZ-AK, właściciel zakładu fryzjerskiego, pełnił rolę skrzynki kontaktowej WiN na powiat Brzozów. Aresztowany 28 VI 1947 r., został skazany wyrokiem WSR w Rzeszowie 15 III 1948 r. na wieloletnie więzienie.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Stanisław Wójtowicz "Rota", funkcjonariusz PUBP w Brzozowie, informator Rady WiN Brzozów. Aresztowany w 1947 r., został skazany na 12 lat więzienia za współpracę z WiN.
z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

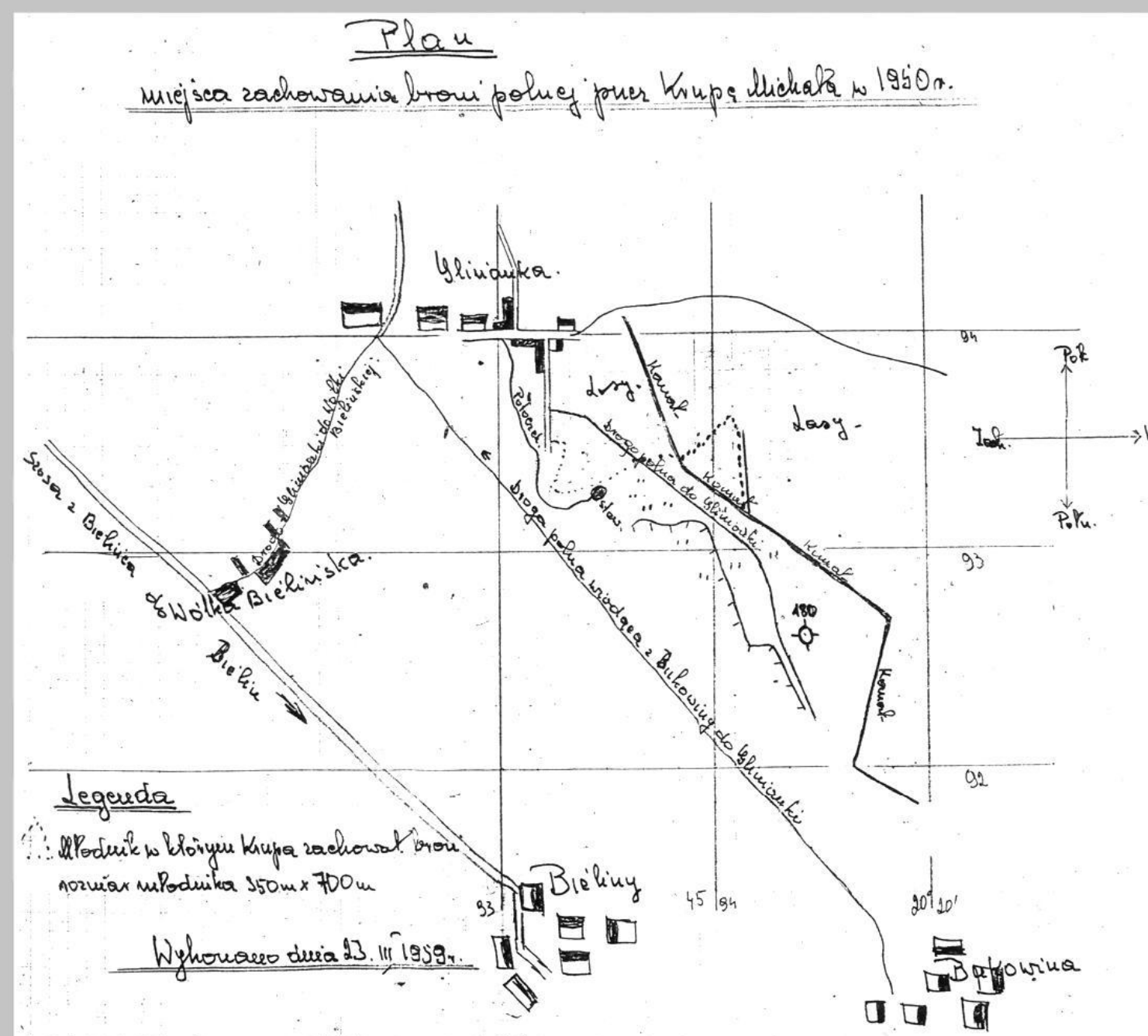

Fotografie przedstawiają aresztowanie 11 II 1959 r. w Kulnie Michała Krupę "Wierzbę", ostatniego żołnierza z oddziału "Wołyniaka", członka oddziału "Ojca Jana", z którego odszedł wspólnie z "Wołyniakiem" po bitwie pod Grabą w grudniu 1943 r. Jeden z najbardziej zaufanych podkomendnych Zadzińskiego, uczestnik wielu akcji. Wraz z swoim dowódcą służył wspólnie w MO w Leżajsku, skąd razem zdezertowali. Wielokrotnie ubezpieczał "Wołyniaka" podczas różnorodnych spotkań, był świadkiem jego tragicznej śmierci 31 XII 1946 r. Następnie żołnierz w oddziale Adama Kusza "Adama", który został zlikwidowany w sierpniu 1950 r. Do 1959 r. ukrywał się w różnych miejscowościach. Po aresztowaniu i procesie w Przemyślu skazany na 15 lat więzienia. Został zwolniony po sześciu latach z powodu złego stanu zdrowia. Zmarł w 1972 r.

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Plan umiejscowienia bunkra, w którym ukrywał się Michał Krupa "Wierzbę", sporządzony 23 III 1959 r. przez organa bezpieczeństwa.

ze zbiorów Dionizego Garbacza

Fotografie przedstawiają aresztowanie 11 XI 1959 r. w Kulinie Michała Krupy "Wierzy", ostatniego żołnierza z oddziału "Wołyniaka", z fotografa oddziału "Ojciec Jan" z którego odszedł wspólnie z "Wołyniakiem" po bitwie pod Grabów w grudniu 1948 r. Jeden z najbardziej zaufanych i wykonalnych Żydzińskich, uczestnik wielu akcji. Wraz z swoim dowódcą służył wspólnie w MO w Łeżajsku, skąd razem zdezertowali. Wielokrotnie ubezpieczał "Wołyniaka" podczas różnorakich spotkań, był świadkiem jego tragicznej śmierci 31 XII 1946 r. Następnie żołnierz w oddziale Adama Kusza "Adama", który został zlikwidowany w sierpniu 1950 r. Do 1959 r. ukrywał się w różnych miejscowościach. Po aresztowaniu i procesie w Przemyslu skazany na 15 lat więzienia. Został zwolniony po sześciu latach z powodu złego stanu zdrowia. Zmarł w 1972 r.

Plan miejsca, w którym Michał Krupa "Wierzbą" przechowywał broń, wykonany 23 III 1959 r. przez organa bezpieczeństwa.

ks. Ignacy Kociak "Bogusław", "Wiara", kapłan diecezji przemyskiej, wikary w Brzozowie, nauczyciel tajnego nauczania w pow. brzozowskim. Od października 1944 r. członek Powiatowego Komitetu Opieki Społecznej w Brzozowie. W latach 1945-1946 prezes Zarządu Powiatowego SN w Brzozowie. W październiku 1950 r. aresztowany we Wrocławiu (gdzie był wówczas proboszczem parafii na Psim Polu) wraz z ukrywającymi się u niego na plebanii księżmi z diecezji przemyskiej. Zastosowano wobec niego areszt tymczasowy. Po przekazaniu sprawy WSR w Rzeszowie został skazany 29 V 1952 r. na 12 lat więzienia i pozbawienie praw publicznych na 3 lata. ze zbiorów Zbigniewa Wójcika

Maria Grotowska "Amazonka", "Marylka", żołnierz NOW, komendantka Podokręgu Krosno Narodowej Organizacji Wojskowej Kobiet, działaczka SN. Od wiosny 1945 r. pracownik wydziału łączności zagranicznej NZW, na przełomie 1945 / 1946 udała się z misją kurierską na Zachód. Po powrocie do kraju była poszukiwana przez UB; latem 1946 r. przez zieloną granicę uciekła z Polski. ze zbiorów Czesława Nowaka

ks. Florian Zając, kapłan diecezji przemyskiej, od końca 1937 r. wikary w Jasle, od 1939 r. proboszcz w Bączalu Dolnym, żołnierz i kapłan NOW, działacz SN. Aresztowany w czerwcu 1948 r. przez PUBP w Jasle; w październiku 1948 r. WSR w Rzeszowie na sesji wyjazdowej w Sanoku skazał go na 10 lat więzienia (prokurator żądał kary śmierci). Karę odbywał w więzieniach we Wronkach i Rawiczu, został zwolniony w październiku 1953 r. ze zbiorów Czesława Nowaka

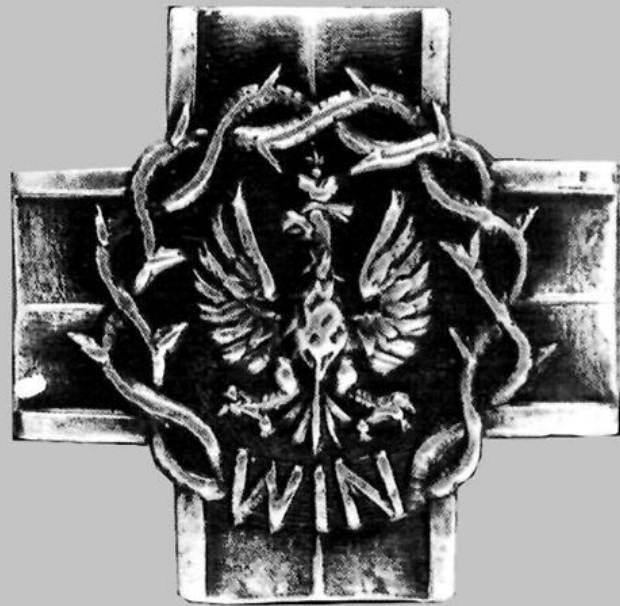
Józef Czuchra "Mnich", "Orski", w konspiracji od stycznia 1941 r.; dowódca specjalnego oddziału dywersyjnego NOW. W lutym 1943 r. aresztowany przez gestapo, zdołał zbiec. Od czerwca 1943 r. dowódca oddziału partyzanckiego NOW-AK na terenie Inspektoratu Jasło. Po wkroczeniu Armii Czerwonej, 4 XI 1944 r. w trakcie ucieczki z otoczonego przez NKWD domu rodzinnego zastrzelił jednego z funkcjonariuszy NKWD, a innego ciężko ranil. Pełnił następnie funkcję dowódcy oddziału partyzanckiego NZW. Aresztowany 31 III 1945 r. przez UB w Rzeszowie. Podczas przesłuchania w więzieniu WUBP odebrał oficerowi UB pistolet i zastrzelił go, ranil także jednego ze strażników. Zginął w trakcie brawurowej ucieczki, zastrzelony podczas próby sforsowania bramy więziennej. Miejsce jego pochówku nie jest znane. ze zbiorów Czesława Nowaka

Siedzą od lewej: Andrzej Marciniak "Dzik", Józefa Gryblewska z d. Delkiewicz, kpt. Tadeusz Gryblewski "Ostoja", Weronika Mayr oraz jej córka Romana. Andrzej Marciniak "Dzik", od 1942 r. żołnierz NOW, od 1944 r. - NZW. W jego domu w Maleniskach pow. Leżajsk mieścił się sztab i kancelaria Komendy Oddziałów Leśnych NZW Okręgu Rzeszów. Aresztowany 31 VIII 1948 r., został skazany wyrokiem WSR w Rzeszowie 4 III 1949 r. na 6 lat więzienia. Wyrok odbywał we Wronkach i Nakle. Zwolniono go z powodu złego stanu zdrowia w 1953 r. Kpt. Tadeusz Gryblewski "Kordian", "Ostoja", por. Wojska Polskiego, żołnierz ZWZ i NOW w oddziale Franciszka Przysiężniaka "Ojca Jana" dowódca plutonu i wykładowca na kursach podchorążych, od marca do kwietnia 1945 r. pierwszy komendant, a następnie - do czerwca 1945 r. - zastępca komendanta Oddziałów Leśnych Okręgu Rzeszów NZW. Aresztowany 25 III 1948 r., został skazany - po zastosowaniu ustawy o amnestii - na karę łączną 15 lat więzienia. ze zbiorów Skarbimira Sochy

Kazimierz Człowiekowski "Niemsta", żołnierz NOW, później Kedywu AK Inspektoratu Krosno (Jasło). Partyzant z oddziału Józefa Czuchry "Orskiego". Aresztowany przez NKWD jesienią 1944 r., dwa lata spędził w sowieckim łagrze. Do kraju powrócił w 1947 r. Od 1949 r. ponownie się ukrywał. Utrzymywał kontakty z oddziałem Józefa Ciesli "Topora". Ciężko ranny podczas obławy UB koło Korczyny, zmarł 19 IV 1954 r. ze zbiorów Czesława Nowaka

Lucjan Ślaski vel Wacław Dębski "Karol", "Oskar", w latach 1941-1943 oficer łączności Inspektoratu ZWZ-AK Rzeszów, najbliższy współpracownik inspektora Łukasza Cieplińskiego "Pługa". W 1941 r. odznaczony za męstwo Krzyżem Walecznych. Na przełomie 1943-1944 r. oficer łączności radiowej w Komendzie Okręgu AK Kraków. W sierpniu 1944 r. odznaczony Orderem Virtuti Militari. Po rozwiązaniu AK w strukturach "Nie", następnie w DSZ. Od jesieni 1945 r. działacz WiN, od maja 1946 r. do stycznia 1948 r. kierownik kolportażu prasy podziemnej na kraj w Zarządzie Głównym. Aresztowany przez WSR w Krakowie wyrokiem z 31 I 1949 r. na karę śmierci, zamienioną na dożywocie, ze zbiorów Grzegorza Ostasza

Józef Maciołek "Roch", "Żuraw", "Dominik", "Kazimierz", "Józef Ziemia", "Roman", "Marian", "Tomn", pplk., uczestnik wojny polsko-bolszewickiej i kampanii wrześniowej 1939 r. W konspiracji ZWZ od września 1940 r. Zastępca komendanta i komendant placówki ZWZ-AK Błażowa, komendant Podobwodu AK Rzeszów-Południe. Podczas "Burzy" dowodził I batalionem 17 pp AK, prowadząc walki w rejonie Hyżne-Tyczyn-Słocina. Inspektor Rejonowy "Nie" w Przemyślu. W lutym 1945 r. aresztowany przez UB, więziony w Łańcucie i w Rzeszowie, odbity przez współtowarzyszy broni ze szpitala więziennego. Działacz DSZ i Zrzeszenia "WiN". Zastępca prezesa Obszaru Południowego WiN. Po przedostaniu się w 1946 r. do Wielkiej Brytanii został szefem Delegatury Zagranicznej WiN z siedzibą w Londynie, ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Józef Rządcki "Zdun", "Konar", "Boryna", "Cezary", "Mazur", mjr, uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. W konspiracji ZWZ od stycznia 1940 r., zastępca komendanta i komendant Obwodu ZWZ Mielec. Zagrożony aresztowaniem, do lata 1942 r. działał w warszawskich strukturach ZWZ-AK. Komendant Obwodu AK Kolbuszowa, w czasie "Burzy" dowodził walkami na terenie obwodu. Od lutego 1945 r. komendant Obwodu AK Rzeszów w likwidacji. Od jesieni 1945 r. działał w strukturach wywiadu WiN. W 1947 r. prezes Obszaru Centralnego WiN; główny nacisk położył na budowę siatki wywiadowczej; gromadził informacje o dyslokacji jednostek WP i armii sowieckiej, o metodach pracy organów bezpieczeństwa, o partiach politycznych. Aresztowany 2 XII 1947 r. w Warszawie, wyrokiem WSR w Warszawie z 13 X 1948 r. został skazany na karę śmierci, zamienioną następnie na dożywocie, a w 1956 r. na 12 lat więzienia. Karę odbywał we Wronkach, Rawiczu i Sztumie. Zwolniony z więzienia 20 II 1957 r. ze zbiorów Grzegorza Ostasza

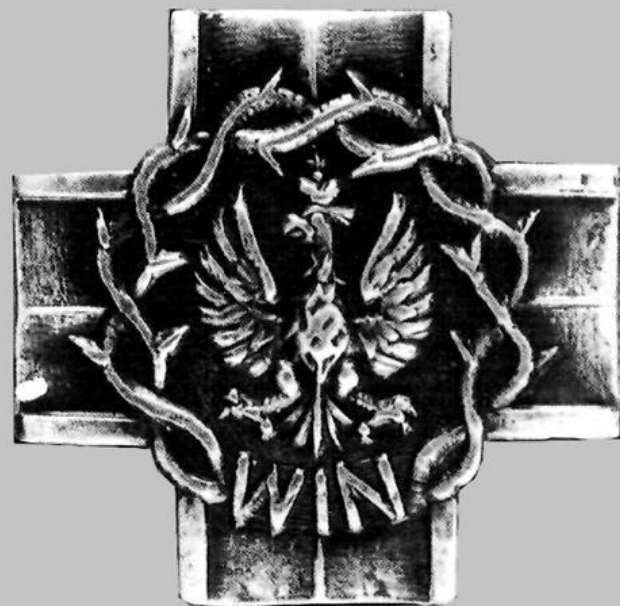
Józef Modrzejewski "Lis", "Sep", "Karol", "Leon", "Wilk", "Jopp", "Jar", "Prawdzie", "Krakus", pplk., oficer WP, uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. Od stycznia 1940 r. organizator i komendant Obwodu ZWZ-AK Jasło; dowodził bezpośrednio akcjami dywersyjnymi, w tym brawurową akcją zdobycia broni w jasielskim zakładzie "Gamrat" w nocy z 4 na 5 XII 1943 r. W ramach działań akcji "Burza" dowodził 5 Pułkiem Strzelców Podhalańskich. Zbiegł z więzienia NKWD. Od grudnia 1944 r. pełnił funkcję inspektora Inspektoratu AK Krosno-Jasło, a następnie organizował struktury "Nie" i DSZ. Od października 1945 r. kierownik Rejonu WiN Krosno, a następnie kierownik komórki "Z" w Wydziale Rzeszów; w marcu 1946 r. objął funkcję kierownika sztabu WiN na terenie miasta Krakowa oraz I zastępcy kierownika sztabu WiN na woj. krakowskie. Od czerwca do października 1946 r. był kierownikiem WiN na Kraków-miasto. Jesienią 1946 r. przez Czechosłowację wyjechał do Włoch i Anglii, gdzie wstąpił do II Korpusu. W 1951 r. wyjechał do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, ze zbiorów Ryszarda Oleszkowicza

Stanisław Borek "Młot", archiwista Okręgu WiN Rzeszów; w jego mieszkaniu odbywały się zebrania i odprawy kierownictwa Okręgu oraz było przechowywane archiwum organizacyjne. Aresztowany 1 IX 1947 r. przez UB, został skazany przez WSR w Rzeszowie w październiku 1948 r. na 6 lat więzienia. z archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie

Wincenty S. Rutkowski "Artur", "Zwan", "Kujawa", "Haszysz", "H-12", "S", "Bartek", "Wojciech", oficer WP, od 1939 r. w SZP-ZWZ-AK. W 1940 r. Komendant Obwodu Jarosław, następnie do sierpnia 1943 r. inspektor Inspektoratu Przemyśl. W czasie "Burzy" inspektor jasielski AK. W grudniu 1944 r. pełnił funkcję zastępcy komendanta Podokręgu AK Rzeszów, działał w strukturach "Nie"; inspektor jasielski, a następnie przemyski. Komendant Podokręgu DSZ Rzeszów i pierwszy prezes Podokręgu (do listopada 1945 r.) WiN Rzeszów. Następnie - do końca 1946 r. - kierował kolejno Rejonem WiN Katowice oraz Okręgiem Śląsko-Dąbrowskim WiN. Od września 1947 r. kierownik Okręgu Północ ("Wybrzeże") WiN z siedzibą w Gdańsku. Aresztowany 10 XII 1947 r. w Poznaniu, został skazany przez WSR w Katowicach na 15 lat więzienia. Zmarł 21 VII 1953 r. w więzieniu we Wronkach, ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Emila Szlachta "Maj" z d. Marszałek, żołnierz Obwodu AK Dębica. W okresie od 25 III do 6 VII 1945 r. zatrudniona jako funkcjonariuszka WUBP w Rzeszowie, pracowała na rzecz wywiadu rzeszowskiego Podokręgu "Nie", DSZ. Aresztowana i skazana na karę śmierci zamienioną na karę wieloletniego więzienia. Zwolniona w 1956 r. ze zbiorów Andrzeja Zagórskiego

Marian Makulski "Krysa", żołnierz kampanii wrześniowej 1939 r., jeńiec oflagu w Woldenbergu. Po powrocie z niewoli działacz WiN - szef wywiadu Rady Krosno. Aresztowany 3 XI 1947 r. przez UB. W procesie działaczy Rady WiN Krosno 7 V 1948 r. został skazany przez WSR w Rzeszowie na 15 lat więzienia. ze zbiorów Czesława Nowaka

Zenon Śliwiński "Babiniec", kpr. pchor., więzień KL Gross-Rosen. Po opuszczeniu obozu aresztowany przez NKWD i osadzony w obozie przejściowym w Brenstadt koło Wrocławia, z którego zbiegł. Od września 1945 r. działacz WiN na terenie powiatu Łańcut. Aresztowany 28 IV 1946 r. przez UB w Leżajsku. ze zbiorów Skarbimira Sochy

Benedykt Klimek "Kowalski", żołnierz placówki ZWZ-AK Krosno. W 1941 r., zagrożony aresztowaniem, wyjechał do Lwowa; do Krosna powrócił w 1944 r. Działacz WiN - kierownik referatu polityczno-ekonomicznego Rady Krosno. Aresztowany przez UB 3 XI 1947 r. W procesie działaczy Rady WiN Krosno 7 V 1948 r. został skazany przez WSR w Rzeszowie na karę śmierci (zamienioną następnie na karę wieloletniego więzienia), utratę praw na zawsze i przepadek całego mienia. Zwolniony z więzienia w latach 50-tych. z archiwum Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie

Magazyn broni Rady WiN w Przemyslu, przechowywany przez Tomasza Czekierdę "Zawiszę", przejęty następnie przez UB. z archiwum Delegatury UOP w Rzeszowie

Leon Stec "Gustaw", Flis", "Las", ppor., nauczyciel, żołnierz NOW, po scaleniu z AK oficer wywiadu i kontrwywiadu Inspektoratu AK Jasło. Komendant i wykładowca II kursu Podchorążych Rezerwy Inspektoratu AK Jasło. Działacz Zrzeszenia WiN - od jesieni 1945 r. do wiosny 1946 r. pierwszy kierownik Rady Krosno. Aresztowany 10 XI 1947 r., przesłuchiwany był w WUBP w Rzeszowie. W procesie działaczy Rady WiN Krosno 7 V 1948 r. został skazany na karę śmierci (zamienioną następnie na karę wieloletniego więzienia), utratę praw na zawsze oraz przepadek całego mienia. Zwolniony z więzienia w latach 50-tych. ze zbiorów Czesława Nowaka